

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગેસ્ટ્રેડ ઇન્ટરનેશનલ

વિરુદ્ધ

કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, કંડલા

(સિવિલ અપીલ નં. ૪૪૭૫/૨૦૨૫)

૨૮ માર્ચ, ૨૦૨૫

[બી.વી. નાગરત્ના અને

નોંગમેઈકાપમ કોટિશ્વર સિંઘ,^{*1} ન્યાયમૂર્તિઓ]

વિચારણા માટેનો મુદ્દો

શું આયાત કરાયેલ માલને અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ બેઝ ઓઈલ તરીકે ગણવો કે કસ્ટમ્સ સત્તામંડળઓ દ્વારા નિર્ધારિત કર્યા મુજબ હાઈ સ્પીડ

1 લેખક

હાઈ સ્પીડ ડિઝલ તરીકે ગણવો, જે બાબત અપીલકર્તાઓ દ્વારા વિવાદિત છે. હાઈકોર્ટે એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે કસ્ટમ્સ સત્તાધિકારી સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરીને આયાતી ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે તે સાબિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યા હતા. શું હાઈકોર્ટ સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરીને વિવાદિત પદાર્થ એચ.એસ.ડી. છે તેવા તારણ પર પહોંચવામાં વ્યાજબી હતી.

હેડનોટ્સ^{†2}

ધ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ – કલમો ૧૧૧(ડી) અને (એમ), ૧૧૨(એ) અને (બી), ૧૧૪AA અને ૧૧૭ – ધ કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ – પ્રથમ અને બીજી અનુસૂચિઓ – ટેરિફ એક્ટના ભાગ ૨ માં પ્રથમ અનુસૂચિ-આયાત ટેરિફ – નિયમ ૪ – ધ પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ – કલમ ૨(સી) – નિર્ણાયક સત્તાધિકારીએ ઠેરવ્યું કે વિવાદિત ઉત્પાદન બેઝ ઓઈલ નહોતું, પરંતુ એચ.એસ.ડી. હતું અને તદનુસાર દંડ લાદવા ઉપરાંત તેને જપ્ત કરવાનો હુકમ કર્યો – જો કે, એપેલેટ ઓથોરિટી, કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ (સેસ્ટેટ) એ તેને બેઝ ઓઈલ ગણાવ્યું અને એચ.એસ.ડી. નહીં, આમ નિર્ણાયક સત્તાધિકારીના નિર્ણયને ઉલટાવ્યો – હાઈકોર્ટે એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને ઉલટાવી નિર્ણાયક સત્તાધિકારીના નિર્ણયને સમર્થન આપ્યું અને આયાત કરાયેલ માલને એચ.એસ.ડી. ઠેરવ્યો – શુદ્ધતા:

2 હેડનોટ્સ તૈયાર કરનાર: અંકિત જ્ઞાન

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧. હાઈ સ્પીડ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ ને બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS: 1460:2005 ના ભારતીય ધોરણોની વિશિષ્ટતાઓ સાથે સુસંગત કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે – પ્રસ્તુત કેસમાં, ત્રણ પ્રયોગશાળા પરીક્ષણો અને નિષ્ણાતના અભિપ્રાયના પુરાવાના આધારે, હાઈકોર્ટે તારણ કાઢ્યું હતું કે કસ્ટમ્સ સત્તાધિકારી સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરીને આચાતી ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે તે સાબિત કરવામાં સક્ષમ હતા – હાઈકોર્ટે ટેરિફ એક્ટના ભાગ ૨ માં પ્રથમ અનુસૂચિ-આચાત ટેરિફમાં પૂરા પાડવામાં આવેલ આ અનુસૂચિના અર્થઘટન માટેના સામાન્ય નિયમોના નિયમ ૪ હેઠળ વિચારણા મુજબ 'સૌથી વધુ મળતાપણા' ની કસોટીનો આશરો લઈને પોતાના તારણ પર પહોંચવામાં સામાન્ય નિયમોનો સંદર્ભ લીધો ન હતો – પ્રથમ અહેવાલ વડોદરા ખાતેની સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ લેબોરેટરી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો – પ્રથમ પરીક્ષણ પરિણામમાં નિષ્ણાત દ્વારા કોઈ સ્પષ્ટ અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો ન હતો કે નમૂનાઓ વાસ્તવમાં એચ.એસ.ડી. ના જ છે અથવા તેને એચ.એસ.ડી. ગણી શકાય – નિર્ધારિત ૨૧/૨૨ પેરામીટર્સ સામે ૮ પેરામીટર્સની ચકાસણી પર આધારિત પ્રથમ પરીક્ષણ એવો અભિપ્રાય લેવા માટે નિર્ણાયક અભિપ્રાય ગણી શકાય નહીં કે નમૂનો વાસ્તવમાં એચ.એસ.ડી. નો જ છે – સેન્ટ્રલ રેવેન્યુ કંટ્રોલ લેબોરેટરી, CRCL, નવી દિલ્હી દ્વારા તારીખ ૦૩.૦૭.૨૦૧૮ ના રોજ આપવામાં આવેલ બીજા પરીક્ષણ અહેવાલ દર્શાવે છે કે નમૂનાનું નિર્ધારિત ૨૧/૨૨ પૈકી ૧૨ પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં પરીક્ષણ કરવામાં

આવ્યું હતું અને આ કોર્ટ જુએ છે કે ઉપરોક્ત ૧૨ પેરામીટર્સ પૈકી, ઓછામાં ઓછા ૨ પેરામીટર્સ પર, નમૂનો IS 1460:2005 ની જરૂરિયાતો પૂર્ણ કરતો જણાતો નથી – બીજો પરીક્ષણ અહેવાલ સ્પષ્ટપણે જણાવતો નથી કે નિશ્ચિત વિશેષતાઓને કારણે, નમૂનાઓને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણી શકાય – ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડની સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી દ્વારા તૈયાર કરાયેલ ત્રીજો અહેવાલ પણ સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ અભિપ્રાય આપતો નથી કે પરીક્ષણ કરાયેલ નમૂનાઓ ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના છે – પરીક્ષણ હાથ ધરનાર નિષ્ણાત સાક્ષીએ પણ નમૂનો એચ.એસ.ડી. નો છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે ૮ પેરામીટર્સના મહત્વ અંગેના નિર્ણાયક પ્રશ્નનો જવાબ આપવાનું ટાળ્યું હતું – નિષ્ણાત કે પરીક્ષણ પરિણામોમાંથી કોઈએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું ન હતું કે આ નમૂનાઓ કેટલાક પેરામીટર્સ પૂર્ણ થવા પર ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના જ છે – નિષ્ણાત સાક્ષી દ્વારા આપવામાં આવેલા ગોળગોળ અને બિન-પ્રતિબદ્ધ જવાબોને કારણે, કાયદેસરનું તારણ જે કાઢી શકાય તે એ છે કે તેમનો અભિપ્રાય અને પરીક્ષણ પરિણામો પણ અનિર્ણાયક, અસ્પષ્ટ છે અને તેલને એચ.એસ.ડી. તરીકે નિર્ધારિત કરવા માટે સંપૂર્ણપણે વિશ્વસનીય કહી શકાય નહીં – પ્રસ્તુત કેસમાં, હાઈકોર્ટનું તારણ મુખ્યત્વે સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરવા પર આધારિત છે જે કદાચ 'સૌથી વધુ મળતાપણા' ની કસોટીને પૂર્ણ ન કરે – હાઈકોર્ટ અધૂરા પરીક્ષણ અહેવાલો અને નિષ્ણાતના બિન-પ્રતિબદ્ધ અભિપ્રાયના આધારે તારણ પર આવી હતી, જેમણે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવ્યું ન હતું કે આયાત કરાયેલ માલ એચ.એસ.ડી. છે – આયાત

કરાયેલ માલ એચ.એસ.ડી. ને 'સૌથી વધુ મળતો આવે છે' તેવો કોઈ અભિપ્રાય નહોતો – તેથી પરીક્ષણના પરિણામો અને નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય અનિર્ણાયક હોવાથી, આ કોર્ટ હાઈકોર્ટના તારણ સાથે અસંમત થાય છે – અનિર્ણાયક પુરાવાને કારણે અપીલકર્તાઓને શંકાનો લાભ આપવામાં આવે છે. [પેરાઓ ૩૨, ૪૩, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૫૦, ૫૨, ૬૩, ૭૧, ૮૪, ૮૬, ૮૭]

ધ ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટ, ૧૮૭૨ – કલમ ૪૫ – નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય – ચર્ચા કરવામાં આવી:

કોર્ટ ઠેરવેલ કે: નિષ્ણાતોનો અભિપ્રાય ગમે તેટલો વજનદાર કે મહત્વપૂર્ણ હોય તો પણ તે અદાલત માટે બંધનકર્તા નથી; તે માત્ર વિવાદિત હકીકત પર અંતિમ નિર્ણય સુધી પહોંચવા માટે અદાલત ધ્યાને લઈ શકે તે પૂરતો જ પ્રસ્તુત છે. જોકે, અદાલતો વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રમાં નિષ્ણાત ન હોવાથી, સામાન્ય રીતે તેઓ વૈજ્ઞાનિક અહેવાલનો સ્વીકાર કરે છે અને તેના આધારે પગલાં લે છે. પરંતુ જ્યાં નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય કેટલીક ત્રુટિઓ, અસ્પષ્ટતાઓ, સ્પષ્ટતાનો અભાવ કે અપૂરતી માહિતીથી દોષિત હોય, ત્યાં તે ન્યાયિક ચકાસણીને આધીન રહેશે અને આવા સંજોગોમાં તેના પર સંપૂર્ણપણે આધાર રાખવો સલામત ગણાશે નહીં. [પેરા ૫૭]

ધ પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ – કલમ ૨(સી) – ફ્લેશ-પોઈન્ટ – પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોનું વર્ગીકરણ – પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે કે નહીં તે નક્કી કરવામાં ફ્લેશ પોઈન્ટનું મહત્વ:

કોર્ટ ઠેરવેલ કે: પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ ની કલમ ૨(સી) હેઠળ કોઈપણ પેટ્રોલિયમના ફ્લેશ-પોઈન્ટને તે નીચામાં નીચા તાપમાન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે જેના પર તે પ્રજ્વલિત થવા પર ક્ષણિક ચમકારો આપે તેવી બાષ્પ ઉત્પન્ન કરે છે, જે પ્રકરણ ૨ ની જોગવાઈઓ અને તેના હેઠળ બનાવેલા નિયમો અનુસાર નક્કી કરવામાં આવે છે – પેટ્રોલિયમ એક્ટ ફ્લેશ પોઈન્ટના પ્રમાણને આધારે પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોને ત્રણ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરે છે – પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે કે નહીં તે નક્કી કરવામાં તે સૌથી મહત્વપૂર્ણ પેરામીટર ન પણ હોય, તો પણ ફ્લેશ પોઈન્ટ અંગેની વિશિષ્ટતા તદનુસાર મહત્વની છે. [પેરાઓ ૬૮, ૬૯, ૭૦]

ધ ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટ, ૧૮૭૨ – કલમ ૩ – પુરાવાના વિવિધ ધોરણો – સંભાવનાની પ્રબળતા – વાજબી શંકાથી પર:

કોર્ટ ઠેરવેલ કે: ધ એવિડન્સ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૩ હેઠળ, જ્યારે કોર્ટ તેની સમક્ષની બાબતોની વિચારણા કર્યા પછી, કાં તો તેનું અસ્તિત્વ હોવાનું માને છે, અથવા તેનું અસ્તિત્વ એટલું સંભવિત માને છે કે ચોક્કસ કેસની પરિસ્થિતિઓમાં એક વિવેકી માણસે તેના અસ્તિત્વની ધારણા પર કાર્ય કરવું જોઈએ, ત્યારે હકીકત સાબિત થઈ હોવાનું કહેવાય છે, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ધ એવિડન્સ એક્ટ સાબિત કરવાના નિરપેક્ષ ધોરણ પર આગ્રહ રાખતો નથી – ધ એવિડન્સ એક્ટ ક્યાંય એવું પણ વ્યાખ્યાયિત કરતો નથી કે 'સંભાવનાની પ્રબળતા' અને 'વાજબી શંકાથી પર' ના આધારે સાબિત કરવાનો અર્થ શું છે જે

પુરાવાના અલગ અલગ ધોરણો છે – આ કાર્યવાહીમાં સંકળાયેલા અલગ અલગ હિતોને ધ્યાનમાં રાખીને સમય જતાં ફોજદારી અને દીવાની અધિકારક્ષેત્રોમાં પુરાવાના વિવિધ ધોરણો વિકસિત થયા છે – ફોજદારી કાર્યવાહીમાં, પ્રતિવાદી માટે હિતો ઊંચા હોય છે કારણ કે તેમાં વ્યક્તિના કિંમતી અધિકારો અને સ્વતંત્રતાઓ સામેલ હોય છે અને જો આરોપી પરના આરોપ સાબિત થાય તો તેને ગુમાવવાની સંભાવના રહે છે – બીજી બાજુ, દીવાની જવાબદારી ઓછી દોષિત હોય છે, અને દંડ, જો કોઈ હોય, તો તે ઓછો ગંભીર હોય છે – ઉપરોક્ત નિર્ણયો એવું સૂચવે છે કે સંભાવનાઓની ડિગ્રીમાં અલગ અલગ શ્રેણી હોઈ શકે છે – ચોક્કસપણે, જ્યાં કાર્યવાહીમાં જમી અને દંડાત્મક પરિણામો સાથે તકનીકી/વૈજ્ઞાનિક પેરામીટર્સની પૂર્તિની આવશ્યકતા સામેલ હોય, ત્યાં સંભાવનાની ડિગ્રી ઉચ્ચ સ્તરની હશે અને માત્ર સામાન્ય સંભાવના નહીં હોય. [પેરાઓ ૭૫, ૭૬, ૭૮]

ટાંકવામાં આવેલા કેસ કાયદા

સ્ટેટ ઓફ એચ.પી. વિરુદ્ધ જય લાલ [૧૯૯૯] સપ્લી. ૨ એસ.સી.આર. ૩૧૮ : (૧૯૯૯) ૭ એસ.સી.સી. ૨૮૦; દયાલ સિંઘ વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ઉત્તરાંચલ [૨૦૧૨] ૧૦ એસ.સી.આર. ૧૫૭ : (૨૦૧૨) ૮ એસ.સી.સી. ૨૬૩; એમ. સિદ્દીક (રામ જન્મભૂમિ મંદિર-૫ જે) વિરુદ્ધ સુરેશ દાસ [૨૦૧૯] ૧૮ એસ.સી.આર. ૧ : (૨૦૨૦) ૧ એસ.સી.સી. ૧ – આધાર રાખવામાં આવ્યો.

કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, મદ્રાસ અને અન્ય વિરુદ્ધ ડી. ભૂમલ [૧૯૭૪] ૩ એસ.સી.આર. ૮૩૩ : એ.આઈ.આર. ૧૯૭૪ એસ.સી. ૮૫૯; એ.એન. ગુહા એન્ડ કંપની વિરુદ્ધ કલેક્ટર [૧૯૯૬ (૮૬) ઈ.એલ.ટી. ૩૩૩]; આર.વી.ઈ. વેંકટાયલ ગુંદર વિરુદ્ધ અરુલમિગુ વિશ્વેશ્વરસ્વામી અને અન્ય, સિવિલ અપીલ નં. ૧૦૫૮૫/૧૯૯૬ માં તા. ૦૮.૧૦.૨૦૦૩ નો હુકમ; દુર્ગા ઓઈલ કંપની વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. [૧૯૯૮] ૩ એસ.સી.આર. ૯૨૨ : (૧૯૯૮) ૬ એસ.સી.સી. ૨૯૯ – સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

કાયદાઓની યાદી

ધ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨; ધ કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫; ધ પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪.

મુખ્ય શબ્દોની યાદી

'સૌથી વધુ મળતાપણા' ની કસોટી; હાઈ સ્પીડ ડિઝલ; બેઝ ઓઈલ; સંભાવનાની પ્રબળતાનો સિદ્ધાંત; કોઈપણ પેટ્રોલિયમનું ફ્લેશ પોઈન્ટ; નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય; પુરાવાનું ધોરણ; બ્યુરો ઓફ ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS: 1460:2005 ની ભારતીય ધોરણોની વિશિષ્ટતાઓ; પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોનું વર્ગીકરણ; વાજબી શંકાથી પર.

કેસનો ઉદ્ભવ

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૪૪૭૫/૨૦૨૫

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૯/૨૦૨૧ માં
પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૦.૦૧.૨૦૨૨ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી
સાથે

સિવિલ અપીલ નં. ૪૪૭૬ અને ૪૪૭૭/૨૦૨૫

પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિતિ

અપીલકર્તા તરફે એડવોકેટ્સ:

અરવિંદ પી. દાતાર, વરિષ્ઠ એડવોકેટ, એસ. જયકુમાર, કાર્તિક જિંદાલ, અનંત
ગૌતમ, આશદીપ કૌર, રાજેશ કુમાર ગૌતમ.

સામાવાળા તરફે એડવોકેટ્સ:

એન. વેંકટરમણ, એ.એસ.જી., ગુરમીત સિંઘ મક્કર, રૂપેશ કુમાર, અદિત
ખોરાના, કુમારી આકાંક્ષા કૌલ, ઉદય ખન્ના, નવંજય મહાપાત્રા, મુકેશ કુમાર
મારોડિયા.

સુપ્રિમ કોર્ટનો ચુકાદો / હુકમ

ચુકાદો

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ નૉંગમેઈકાપમ કોટિશ્વર સિંઘ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ડાયરી નં. ૩૨૬૨૩/૨૦૨૪ માંથી ઉદ્ભવનાર સ્પેશિયલ લીવ પીટીશનમાં વિલંબ માફ કરવામાં આવેલ છે. તમામ સ્પેશિયલ લીવ પીટીશનોમાં વિશેષ અનુમતિ મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.

૨. આ અપીલોના સમૂહમાં મુદ્દો એ છે કે, આયાત કરાયેલ માલને અપીલકર્તાઓએ દાવો કર્યો છે તે મુજબ બેઝ ઓઈલ તરીકે ગણવો કે કસ્ટમ્સ સત્તામંડળો દ્વારા નિર્ધારિત કર્યા મુજબ હાઈ સ્પીડ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ તરીકે ગણવો, જેનો અપીલકર્તાઓ દ્વારા વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. જો ઉત્પાદનને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણવામાં આવે, તો તે એક પ્રતિબંધિત વસ્તુ બનશે જે સ્ટેટ ટ્રેડિંગ એન્ટરપ્રાઈઝ સિંવાયની અન્ય કોઈ ખાનગી સસ્થા દ્વારા આયાત કરી શકાઈ ન હોત, જે સંજોગોમાં તે જમ થવાને પાત્ર બનશે અને અપીલકર્તા આયાતકારો પર દંડ લાદવામાં આવશે.

૩. કસ્ટમ્સના કમિશનર, ન્યાયિક સત્તામંડળએ તા. ૦૩.૧૨.૨૦૧૯ ના હુકમ દ્વારા એવું ઠેરવ્યું હતું કે સદર ઉત્પાદન બેઝ ઓઈલ નથી, પરંતુ એચ.એસ.ડી. છે અને તદનુસાર, દંડ લાદવા ઉપરાંત તેની જમીનો હુકમ કર્યો હતો. બીજી બાજુ, અપીલચી સત્તામંડળ, કસ્ટમ્સ, એક્સાઈઝ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ અપેલાટ ટ્રિબ્યુનલ (સેસ્ટેટ) એ તેને બેઝ ઓઈલ ગણાવ્યું હતું અને એચ.એસ.ડી. નહીં, આમ ન્યાયિક સત્તામંડળના નિર્ણયને ઉલટાવી દીધો હતો. કસ્ટમ્સ સત્તામંડળો દ્વારા ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવતાં, હાઈકોર્ટે

અપેલાટ ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને રદ કર્યો અને આયાતી માલ એચ.એસ.ડી. હોવાનું ઠેરવીને ન્યાયિક સત્તામંડળના નિર્ણયને સમર્થન આપ્યું.

જ. મુદ્દાઓને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજી શકાય તે માટે, સંબંધિત હકીકતોનો ટૂંકો સંદર્ભ આપવો જરૂરી હોઈ શકે છે.

હકીકતો ટૂંકમાં

પ. ત્રણ અપીલકર્તાઓ, એમ/એસ ગાસ્ટ્રોડ ઇન્ટરનેશનલ, એમ/એસ રાજકમલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને એમ/એસ દિવ્યાઇમ્પસે "અલ હીરા" નામના વહાણ દ્વારા દરિયાઈ માર્ગે યુ.એ.ઇ. થી માલની આયાત કરી હતી જે કંડલા બંદર પર લાંગરેલું હતું. આયાતકારોએ બેઝ ઓઈલ માટેના ચેપ્ટર હેડિંગ ૨૭૧૦૧૯૬૦ હેઠળ કિલચરન્સ મેળવવાની માગણી કરીને માલને "બેઝ ઓઈલ એસ.એન. ૫૦" તરીકે જાહેર કર્યો હતો. ઇન્ટેલિજન્સ રિપોર્ટના આધારે, ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવેન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ ("DRI") દ્વારા સદર કાર્ગોને ચેપ્ટર હેડિંગ ૨૭૧૦૧૯૩૦ હેઠળ એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યો, જેની આયાત કરવા પર સ્ટેટ ટ્રેડિંગ એન્ટરપ્રાઇઝ સિવાય અન્ય કોઈ દ્વારા પ્રતિબંધ છે, અને સદર કાર્ગો જપ્ત કર્યો. આયાત નીતિ આઇ.ટી.સી. (એચ.એસ.), ૨૦૧૭ મુજબ, હાઇ સ્પીડ હાઇ સ્પીડ ડિઝલ અને લો ડિઝલ ઓઈલ (એલ.ડી.ઓ.) એ EXIM કોડ ૨૭૧૦૧૯૩૦ અને ૨૭૧૦૧૯૪૦ હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે અને કોમર્સ વિભાગના ડી.જી.એફ.ટી. દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૦.૦૫.૨૦૧૫ ના જાહેરનામા હેઠળ સૂચિત નીતિ અનુસાર,

આ વસ્તુઓની આયાત માત્ર સ્ટેટ ટ્રેડિંગ એન્ટરપ્રાઇઝ દ્વારા જ થઈ શકતી હતી અને આમ, અપીલકર્તાઓ દ્વારા નહીં. જમ કરાયેલા માલના નમૂનાઓ પરીક્ષણ માટે વડોદરા સ્થિત સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા, જેણે તા. ૧૧.૦૫.૨૦૧૮ ના રોજ અહેવાલ પરત કર્યો હતો જેમાં એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે જમ કરાયેલા માલમાંથી લેવામાં આવેલા નમૂનાઓમાં ૮ માપદંડોના સંદર્ભમાં IS 1460: 2005 ને અનુરૂપ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ ઓઈલ/ઓટોમોટિવ ફ્યુઅલ ઓઈલની વિશેષતાઓ હતી અને નમૂનાઓ "બેઝ ઓઈલ સિવાયના" હતા. અપીલકર્તા-આયાતકારોએ સદર પરીક્ષણ અહેવાલનો વિરોધ કર્યો અને કસ્ટમ્સ સત્તામંડળોને સેન્ટ્રલ રેવેન્યુ કંટ્રોલ લેબોરેટરી (સી.આર.સી.એલ.), નવી દિલ્હી અથવા ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ પેટ્રોલિયમ, દેહરાદૂન ખાતે નમૂનાઓનું પુનઃપરીક્ષણ કરવા વિનંતી કરી. તદનુસાર, નમૂનાઓ CRCL ને મોકલવામાં આવ્યા હતા.

૬. સેન્ટ્રલ રેવેન્યુ કંટ્રોલ લેબોરેટરી કે જ્યાં નમૂનાઓ ફરીથી મોકલવામાં આવ્યા હતા તેણે પણ તારીખ ૦૩.૦૭.૨૦૧૮ નો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો જેમાં એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે નમૂનાઓ ૧૦ માપદંડોના સંદર્ભમાં IS 1460: 2005 મુજબ એચ.એસ.ડી. ઓઈલ (ઓટોમોટિવ ડિઝલ ફ્યુઅલ) ની વિશિષ્ટતાઓને અનુરૂપ છે અને દરેક નમૂના "બેઝ ઓઈલ સિવાયના" છે.

૭. ઉપરોક્ત પરિણામોથી અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તાઓમાંના એક, એમ/એસ રાજકમલ ઇન્ડસ્ટ્રીયલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડે સ્પેશિયલ સિવિલ અરજી નં.

૧૦૮૮૨/૨૦૧૮ દાખલ કરીને ગુજરાત હાઇકોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો જેમાં હાઇકોર્ટે તારીખ ૩૦.૦૭.૨૦૧૮ ના રોજ વચગાળાનો હુકમ પસાર કરીને વિભાગને નમૂનાનો જરૂરી જથ્થો ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ (આઈ.ઓ.સી.એલ.), મુંબઈને મોકલવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો જે વિભાગના તારીખ ૧૬.૧૧.૨૦૧૭ ના પરિપત્ર મુજબ સૂચિત પ્રયોગશાળાઓ પૈકીની એક છે.

૮. તદનુસાર નમૂનાઓ મુંબઈ સ્થિત સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડને મોકલવામાં આવ્યા હતા જેણે તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૧૮ નો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો જેમાં જણાવાયું હતું કે નમૂનાનું ભારતીય ધોરણ ૧૪૬૦: ૨૦૦૫ મુજબ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે અને નમૂનો વિશિષ્ટતા IS: 1460: 2005 ની શરતો મુજબ નિર્ધારિત ૨૧ માપદંડોમાંથી પ્રયોગશાળાની ક્ષમતા મુજબ ૧૪ માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે.

૯. ડી.આર.આઈ. એ ત્યારબાદ અયોગ્ય વર્ગીકરણનો આક્ષેપ કરતા ૨૪.૦૪.૨૦૧૮ ના રોજ અપીલકર્તાઓને શો કોઝ નોટિસો જારી કરી હતી. સદર શો કોઝ નોટિસોમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આયાતી માલ સી.ટી.એચ. 27101930 હેઠળ એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરવાપાત્ર છે, કે આયાતી માલ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ (જે હવે પછી "એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૧૧(ડી) અને (એમ) હેઠળ જપ્ત થવાને પાત્ર છે અને એક્ટની કલમ ૧૧૨(એ) અને (બી) હેઠળ દંડ લાદવાપાત્ર છે અને અપીલકર્તા-કંપનીઓના

ડિરેક્ટરો પણ એક્ટની કલમ ૧૧૨(એ) અને (બી), કલમ ૧૧૪AA અને કલમ ૧૧૭ હેઠળ દંડ લાદવાને પાત્ર હતા.

શૉ કોઝ નોટિસોમાં એ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અગાઉની આયાતો લાઈટ ડિઝલ ઓઈલ તરીકે સી.ટી.એચ. 27101940 હેઠળ વર્ગીકૃત થવાપાત્ર હતી અને આ પણ એક્ટની કલમ ૧૧૧(ડી) અને (એમ) હેઠળ જપ્ત થવાને પાત્ર હતી અને એક્ટની કલમ ૧૧૨(એ) અને (બી) અને કલમ ૧૧૪AA હેઠળ દંડ લાદવામાં આવે.

અગાઉના આયાતી માલના અપીલકર્તા – ગાર્ડ્રેડ ઇન્ટરનેશનલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના સંદર્ભમાં ખરીદનારને પણ શૉ કોઝ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી જેમાં જણાવાયું હતું કે અગાઉની આયાતો સી.ટી.એચ. 27101940 હેઠળ એલ.ડી.ઓ. હતી અને એક્ટની કલમ ૧૧૧(ડી) અને (એમ) હેઠળ જપ્ત થવાને પાત્ર હતી અને કલમ ૧૧૨(બી) હેઠળ દંડ લાદવાપાત્ર હતો. સદર માલના નિકાસકારોને પણ એક્ટની કલમ ૧૧૨(એ) અને (બી), ૧૧૪AA અને ૧૧૭ હેઠળ શા માટે તેમની પર દંડ ન લાદવો તે અંગે શૉ કોઝ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી.

ન્યાયિક સત્તામંડળ દ્વારા તારણ

૧૦. પક્ષકારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા જવાબોને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને મૌખિક અને દસ્તાવેજી બંને પુરાવાઓ, જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, તેને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી, ન્યાયિક સત્તામંડળ,

પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, કસ્ટમ હાઉસ, કંડલાએ અપીલકર્તાઓની દાવો ફગાવી દેતા અને વિભાગીય તારણોને જાળવી રાખતા ઓર્ડર્સ-ઇન-ઓરિજિનલ નં. KND-CUSTOM-000-COM-12-2019-20 તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૯, KND-CUSTOM-000-COM-13-2019-20 તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૯, અને KND-CUSTOM-000-COM-14-2019-20 તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૯ પસાર કર્યા. ન્યાયિક સત્તામંડળ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી તપાસ અને સુનાવણી દરમિયાન, એક નિષ્ણાત એટલે કે ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ, મેનેજર (લેબ), IOCL સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, મુંબઈની પણ તપાસ કરવામાં આવી હતી.

૧૧. ન્યાયિક સત્તામંડળએ તારણ કાઢ્યું હતું કે પ્રતિષ્ઠિત ત્રણ સ્વતંત્ર પ્રયોગશાળાઓના તારણો મુજબ, નમૂનાઓ હાઈ-સ્પીડ ડિઝલ, જે હાઈડ્રોકાર્બન ઓઈલ છે, માટે નિર્ધારિત IS 1460:2005 હેઠળ નિર્દિષ્ટ માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે અને આયાતકારો બેઝ ઓઈલ SN 50 શું છે તે વિશે કોઈ પ્રમાણભૂત અથવા અધિકૃત સાહિત્ય રજૂ કરી શક્યા નથી અને આમ કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટ, ૧૯૭૫ (જે હવે પછી "ટેરિફ એક્ટ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના પ્રકરણ ૨૭૧૦૧૯૬૦ હેઠળ આવતું આયાત કરેલ માલ બેઝ ઓઈલ છે તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે.

૧૨. ન્યાયિક સત્તામંડળએ અપીલકર્તાઓની આ દલીલને પણ ફગાવી દીધી હતી કે IOCL એ IS 1460:2005 માટે ૨૨ માંથી માત્ર ૧૪ માપદંડોનું પરીક્ષણ

કર્ચું હતું, અને તેથી, તમામ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હતું, તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે નમૂનો એચ.એસ.ડી. નો છે. એવું પણ ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાઓ એ નિર્દેશ કરી શક્યા નથી કે જો પરીક્ષણ કરવામાં આવે તો આ બાકીના આઠ માપદંડોમાંથી કયા માપદંડો સંતોષવામાં આવશે નહીં.

૧૩. તદનુસાર, ન્યાયિક સત્તામંડળએ ઠેરવ્યું હતું કે માલ એક્ટની કલમ ૧૧૧(ડી) અને (એમ) હેઠળ જમીને પાત્ર હતો. અપીલકર્તાઓના ડિરેક્ટરોને એક્ટની કલમ ૧૧૨(એ) અને ૧૧૪AA હેઠળ દંડને પાત્ર ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. જો કે, દંડની ચુકવણી પર પુનઃ-નિકાસ માટે જમ કરાયેલ માલને છોડાવવા માટે અપીલકર્તાઓને પરવાનગી આપવામાં આવી હતી.

૧૪. ન્યાયિક સત્તામંડળ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ઉપરોક્ત ઓર્ડર્સ ઇન ઓરિજિનલથી વ્યથિત થઈને, અપીલકર્તાઓએ કસ્ટમ એક્સાઇઝ સર્વિસ ટેક્સ અપેલાટ ટ્રિબ્યુનલ (સેસ્ટેટ) સમક્ષ અપીલો દાખલ કરી.

અપીલથી સત્તામંડળ (સેસ્ટેટ) દ્વારા તારણ

૧૫. સેસ્ટેટ ના મતે, ટેરિફ એક્ટમાં આપવામાં આવેલી કાનૂની વ્યાખ્યા મુજબ જેનો કડક અર્થઘટન કરવાની જરૂર છે, માત્ર એવું હાઇડ્રોકાર્બન ઓઈલ જે ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા IS1460:2005 ને અનુરૂપ હોય તેને એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે. સદર વિશિષ્ટતા મુજબ, ૨૧/૨૨ માપદંડોનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને એવો કોઈ અપવાદ પૂરો પાડવામાં આવ્યો નથી કે જો ૨૧/૨૨ માપદંડોમાંથી કોઈ અથવા કેટલાક માપદંડો પૂરા ન થાય, તો પણ

ઉત્પાદનને એચ.એસ.ડી. તરીકે નિર્ધારિત કરવામાં આવશે. સેસ્ટેટ ના મતે, માત્ર એવું ઉત્પાદન જે IS 1460:2005 માં નિર્દિષ્ટ મુજબ તમામ ૨૧/૨૨ માપદંડોને પૂર્ણ કરે છે તે એચ.એસ.ડી. તરીકે લાયક બની શકે છે. સેસ્ટેટ એ ઠેરવ્યું કે વર્તમાન કેસમાં, આઠ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, એવું કહી શકાય નહીં કે ઉત્પાદન IS 1460:2005 ને અનુરૂપ છે, અને જો તે IS 1460:2005 ને અનુરૂપ નથી, તો તે પ્રકરણ ૨૭ ની સપ્લિમેન્ટરી નોટ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ એચ.એસ.ડી. ની વ્યાખ્યામાં આવતું નથી.

સેસ્ટેટ એ પણ ઠેરવ્યું કે માલનું વર્ગીકરણ એચ.એસ.ડી. તરીકે સ્થાપિત કરવાની જવાબદારી વિભાગ પર છે, જે IS 1460:2005 ને અનુરૂપ છે, અને તમામ માપદંડોના પરીક્ષણની ગેરહાજરીમાં, તે માત્ર વિભાગની ધારણા હોઈ શકે છે કે ૧૪ માપદંડોના આધારે, ઉત્પાદનને એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાય છે.

૧૬. સેસ્ટેટ એ એવો પણ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો કે IOCL લેબોરેટરીનો પરીક્ષણ અહેવાલ નિર્ણાયક નથી. સેસ્ટેટ નું એ મત હતો કે જે નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘની તપાસ કરવામાં આવી હતી તેમણે એ ધ્યાનમાં લીધું ન હતું કે ફ્લેશ પોઈન્ટ એ માલના પરીક્ષણ માટે એક મહત્વપૂર્ણ માપદંડ છે અને તેઓ ફ્લેશ પોઈન્ટના માપદંડ અંગે કોઈ નિશ્ચિત અભિપ્રાય આપી શક્યા ન હતા. સેસ્ટેટ એ ઠેરવ્યું કે IOCL ના ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ દ્વારા કરવામાં આવેલ પરીક્ષણ ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે તે નક્કી કરવા માટે નિર્ણાયક ગણી શકાય નહીં. સેસ્ટેટ નું એ

મત હતું કે વર્તમાન કેસમાં પરીક્ષણ કરાયેલ ફ્લેશ પોઈન્ટ ૯૩°C થી ઉપર હોવાથી, માલને એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરી શકાતો નથી. સેસ્ટેટ એ એ પણ ઠેરવ્યું કે વિભાગે પૂર્વ-નિર્ધારિત મન સાથે માલનું એચ.એસ.ડી. માટે પરીક્ષણ કરાવ્યું હતું, જ્યારે સદર માલનું પરીક્ષણ એ વાત માટે થવું જોઈતું હતું કે તે બેઝ ઓઈલ છે કે નહીં, અને માત્ર ત્યારે જ જ્યારે બેઝ ઓઈલ માટેના માપદંડો પૂરા ન થાય ત્યારે વિભાગ માલને એચ.એસ.ડી. અથવા અન્ય કોઈ વર્ગીકરણ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવા માટે પરીક્ષણ કરવા તરફ વળી શકત.

૧૭. સેસ્ટેટ એ ઠેરવ્યું કે જો ઉત્પાદન બેઝ ઓઈલ ન હોય તો પણ, વિભાગ દ્વારા શંકાની અતિરિક્ત એ સાબિત કરવામાં ન આવ્યું હોવાથી કે વાદગ્રસ્ત માલ એચ.એસ.ડી. છે, વિભાગનો કેસ નિષ્ફળ જશે.

૧૮. તદનુસાર, સેસ્ટેટ એ ઠેરવ્યું કે માલ સી.ટી.એચ. 27101930 હેઠળ એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરવાપાત્ર નથી. પરિણામે, સી.ટી.એચ. 271019160 હેઠળ માલના વર્ગીકરણ માટે અપીલકર્તાઓનો દાવો જાળવી રાખવામાં આવ્યો હતો અને અપીલકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતને ધ્યાનમાં રાખીને કે વર્ગીકરણના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લીધા વગર, તેઓ પુનઃ-નિકાસ માટે પરવાનગી માંગશે, અપીલકર્તાઓને માલની પુનઃ-નિકાસ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને સેસ્ટેટ એ ઉપરોક્ત કસ્ટમ અપીલ નં. ૧૦૨૪૦/૨૦૨૦, કસ્ટમ અપીલ નં. ૧૦૨૯૧/૨૦૨૦ અને કસ્ટમ અપીલ નં.

૧૦૨૯૮/૨૦૨૦ માં પસાર કરાયેલા સામાન્ય હુકમ તારીખ ૨૮.૦૯.2021 દ્વારા વિભાગના જમીનો હુકમ, દંડ લાદવા અને પુનઃપ્રાપ્તિ દંડને રદ કર્યો હતો.

૧૯. સેસ્ટેટ ના ઉપરોક્ત નિર્ણયથી વ્યથિત થઈને, વિભાગે ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ ત્રણ અપીલો દાખલ કરી, જે રેવેન્યુ ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૭/૨૦૨૧, રેવેન્યુ ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૮/૨૦૨૧ અને રેવેન્યુ ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૯/૨૦૨૧ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા સામાન્ય ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૨૦.૦૧.૨૦૨૨ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી, જે આ અપીલોના સમૂહમાં પડકારનો વિષય છે.

હાઈકોર્ટ દ્વારા તારણ

૨૦. હાઈકોર્ટ સમક્ષ, સદર અધિનિયમની કલમ ૧૩૦ હેઠળ અપીલોની ગ્રાહ્યતાનો મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, જે વિભાગની તરફેણમાં નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. જો કે, અપીલકર્તાઓએ અમારી સમક્ષ આ મુદ્દો આગ્રહપૂર્વક રજૂ કર્યો નથી અને તેથી અમે તે નિર્ણય અંગે કોઈ અવલોકન કરતા નથી, અને અમે અમારું વિચારણા માત્ર તે મુદ્દા પૂરતી મર્યાદિત રાખીએ છીએ કે શું હાઈકોર્ટ એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં સારી હતી કે આયાતી ઓઈલ એ અપીલકર્તા-આયાતકારો દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ બેઝ ઓઈલ નથી પરંતુ વિભાગ દ્વારા વર્ગીકૃત કર્યા મુજબ એચ.એસ.ડી. છે.

૨૧. હાઈકોર્ટે નોંધ્યું કે જો કે તેવું લાગશે કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા જે નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું તેને હકીકતના પ્રશ્ન તરીકે ગણી શકાય, અને પ્રશ્નગત માલ એક

શ્રેણીમાં આવે છે કે બીજી શ્રેણીમાં તે અનિવાર્યપણે હકીકતના પ્રશ્ન સમાન હશે, તેમ છતાં તે નક્કી કરતી વખતે, જો ટ્રિબ્યુનલ હાથ પરના કેસને લાગુ પડતા કાયદાના કેટલાક મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને અવગણે અને તારણો નોંધે જેને વિકૃત કહી શકાય, તો ચોક્કસપણે ટ્રિબ્યુનલનો તેવો નિર્ણય કાયદાના પ્રશ્નને જન્મ આપશે અને તેથી તે ગ્રાહ્ય છે.

ત્યારબાદ હાઈકોર્ટે રેકર્ડ પરની સામગ્રીની તપાસ કરવાનું શરૂ કર્યું.

૨૨. આઈ.ઓ.સી.એલ. સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, મુંબઈના મેનેજર (લેબ) શ્રી ગોવિંદ સિંઘના પુરાવા પર આવતા, હાઈકોર્ટે અવલોકન કર્યું કે ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના નિવેદન અને ઉલટતપાસનું સાદું વાચન દર્શાવશે કે નિષ્ણાતે કોઈ પણ અસ્પષ્ટતા વિના સ્પષ્ટ કર્યું હતું કે હાથ ધરવામાં આવેલી તમામ ૧૪ કસોટીઓ માત્ર એક જ બાબત દર્શાવે છે કે સેમ્પલ હાઈ-સ્પીડ ડિઝલનું હતું, અને આકારણીકારો (અસેસી) દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ બેઝ ઓઈલનું નહોતું.

હાઈકોર્ટે એ પણ નોંધ્યું કે નિષ્ણાત એટલા પ્રમાણિક હતા કે તેમણે સ્વીકાર્યું કે આઈ.ઓ.સી. લેબોરેટરી માત્ર ૧૪ કસોટીઓ કરવા માટે સજ્જ હતી અને તેની પાસે બાકીની સાત કસોટીઓ કરવાની કોઈ સુવિધા કે સાધન નહોતું.

ત્યારબાદ હાઈકોર્ટે વિચારણા કરી કે શું સેમ્પલની પ્રકૃતિ અંગે વિશ્લેષણ પૂર્ણ અથવા નિર્ણાયક કહી શકાય જો માત્ર તમામ ૨૧ કસોટીઓ હાથ ધરવામાં આવી હોય, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે નિષ્ણાતે દાવો કર્યો હતો કે હાથ ધરવામાં આવેલી

તમામ ૧૪ કસોટીઓ માત્ર એક જ બાબત દર્શાવે છે કે વિશ્લેષણ કરાયેલ સેમ્પલ હાઈ સ્પીડ ડીઝલનું હતું.

૨૩. હાઈકોર્ટે આગળ વધીને અવલોકન કર્યું કે તે વિવાદમાં નથી કે સેમ્પલ IS1460:2005 વિશિષ્ટતાને પૂર્ણ કરે છે તે સ્થાપિત કરવાની જવાબદારી કસ્ટમ્સ ઓથોરિટીની છે, અને સાબિત કરવાનો ભાર ઓથોરિટી પર છે કે પ્રશ્નગત ચોક્કસ માલ કે ચીજવસ્તુ તેમના દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી રીતે કરપાત્ર છે. હાઈકોર્ટેના મતે, તે અંગે યોગ્ય તારણ પર પહોંચવા માટે સામગ્રી હોવી જોઈએ, અને સામગ્રી મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી હોઈ શકે છે, અને ન્યાયિક સત્તાધિકારી સમક્ષ પણ તે અંગે પુરાવા રજૂ કરવાનું ઓથોરિટીનું કામ છે.

૨૪. હાઈકોર્ટે આ કોર્ટેના *કલેક્ટર ઓફ કસ્ટમ્સ, મદ્રાસ અને અન્ય વિ. ડી ભૂરમલ, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૪ એસ.સી. ૮૫૯; એ.એન. ગુહા એન્ડ કો. વિ. કલેક્ટર [૧૯૯૬ (૮૬) ઇ.એલ.ટી. ૩૩૩]; આર.વી.ઇ. વેંકટાયલા ગૌન્ડર વિ. અરુલમિગુ વિશ્વમેરસ્વામી એન્ડ વી.પી.* [સિવિલ અપીલ નંબર ૧૦૫૮૫ ઓફ ૧૯૯૬ માં તા. ૦૮.૧૦.૨૦૦૩ ના રોજનો હુકમ] ના નિર્ણયો પર આધાર રાખીને આગળ વધીને અવલોકન કર્યું કે વિભાગે ગાણિતિક ચોક્કસાઈ સાથે પ્રદર્શિત ડિગ્રી સુધી તેના કેસને સાબિત કરવાની જરૂર નથી અને કાનૂની પુરાવો એ જરૂરી નથી કે સંપૂર્ણ પુરાવો જ હોય.

૨૫. હાઈકોર્ટે દ્વારા એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં સુધી વિભાગ પૂર્વવર્તીતાની આવી ડિગ્રી સાથે તેનો કેસ સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ છે, ત્યાં સુધી

હકીકતનું અસ્તિત્વ સાબિત થયું હોવાનું કહી શકાય. હાઈકોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જે એકમાત્ર કારણસર ટ્રિબ્યુનલે ન્યાયિક સત્તાધિકારી દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણોમાં દખલ કરી હતી તે એ હતું કે પ્રયોગશાળાઓ તમામ ૨૧ કસોટીઓ કરવાની સ્થિતિમાં નહોતી. હાઈકોર્ટના મતે, ટ્રિબ્યુનલે એ હકીકતને અવગણી કે ત્રણ અલગ-અલગ પ્રયોગશાળાઓમાં હાથ ધરવામાં આવેલી તમામ કસોટીઓ માત્ર એક જ બાબત દર્શાવે છે કે સેમ્પલે એચ.એસ.ડી. ની વિશેષતાઓ દર્શાવવી હતી. ત્યારબાદ હાઈકોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જો વિભાગ આ હદ સુધી પુરાવા રજૂ કરવામાં સક્ષમ હતો, તો ત્યારબાદ અસીસી પર જવાબદારી આવી ગઈ કે તે સ્થાપિત કરે કે આ કસોટીઓને એ હકીકત માટે નિર્ણાયક કહી શકાય નહીં કે પ્રશ્નગત માલ એચ.એસ.ડી. છે. જો કે, અસીસી દ્વારા તેવો કોઈ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો ન હતો.

૨૬. હાઈકોર્ટે વધુમાં આગળ વધીને અવલોકન કર્યું કે તે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણોથી બિલકુલ પ્રભાવિત નથી. હાઈકોર્ટે ઠેરવ્યું કે ટ્રિબ્યુનલે ત્રણ અલગ-અલગ પ્રયોગશાળાઓના ત્રણ પરીક્ષણ અહેવાલોના સ્વરૂપમાં ભૌતિક પુરાવાઓને અવગણ્યા હોવાનું કહી શકાય, જે નમૂનાઓ વિશિષ્ટતા IS1460:2005 ને પૂર્ણ કરે છે તે પ્રમાણિત કરે છે અને અસીસી એવી કોઈ બાબત બતાવવામાં સક્ષમ નથી જેના આધારે હાઈકોર્ટ એવો દ્રષ્ટિકોણ લઈ શકે કે જો તમામ નિર્ધારિત ૨૨ કસોટીઓ હાથ ધરવામાં ન આવે, તો અહેવાલ અધૂરો રહેશે અને પુરાવામાંગ્રાહ્ય રહેશે નહીં અથવા સેમ્પલની પ્રકૃતિ વિશે નિર્ણાયક રહેશે નહીં.

૨૭. હાઈકોર્ટે અવલોકન કર્યું કે જો આ ૧૪ કસોટીઓ સેમ્પલ એચ.એસ.ડી.નું હોવાનું સૂચવે છે, તો સાત અન્ય કસોટીઓ પ્રયોગશાળાઓ દ્વારા આ સાત કસોટીઓ ચલાવવા માટે પૂરતી સુવિધાના અભાવને કારણે હાથ ધરી શકાઈ નથી તેવા માત્ર કારણસર આ પુરાવાઓને રદ કરી શકાતા નથી, અવગણી શકાતા નથી અથવા નજરઅંદાજ કરી શકાતા નથી. હાઈકોર્ટના મતે, તેમ કહેવાથી વિભાગે તેના કેસને ગાણિતિક ચોકસાઈ સાથે અને શંકાની તીવ્રતાથી પર થઈને સાબિત કરવાની જરૂર પડશે. તદનુસાર, હાઈકોર્ટે વિભાગ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલો મંજૂર કરી અને સેસ્ટેટ નો હુકમ રદ કર્યો.

આ કોર્ટ દ્વારા વિચારણા

૨૮. ન્યાયિક સત્તાધિકારી, અપીલીય સત્તાધિકારી (સેસ્ટેટ), અને હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ત્રણ નિર્ણયો પરથી, તે તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે તેમના નિર્ણયો મુખ્યત્વે ત્રણ પ્રયોગશાળાઓના અહેવાલો પર આધારિત હતા, એટલે કે વડોદરા સ્થિત સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ લેબોરેટરી, નવી દિલ્હી સ્થિત સેન્ટ્રલ રેવેન્યુઝ કંટ્રોલ લેબોરેટરી (સી.આર.સી.એલ.) અને મુંબઈ સ્થિત સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ, જ્યાં પ્રશ્નગત માલના નમૂનાઓ તે પરીક્ષણ માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા કે શું તે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS: 1460:2005 ના ભારતીય ધોરણોની વિશિષ્ટતા અનુસાર છે કે નહીં. ત્રણેય ફોરમ દ્વારા ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના નિષ્ણાત પુરાવાનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો.

૨૯. ત્રણ અલગ-અલગ પ્રયોગશાળાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કસોટીઓના પરિણામોના સમાન સમૂહ પર ત્રણેય ફોર્મ દ્વારા પહોંચવામાં આવેલા વિવિધ નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતા, આ ફોર્મ તેમના નિષ્કર્ષો પર કેવી રીતે પહોંચ્યા તે સમજવા માટે આ કસોટીઓની તપાસ કરવી જરૂરી બનશે.

૩૦. ચાલુ રાખતા પહેલા, આ કસોટીઓનો સંદર્ભ બિંદુ બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સનું ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા IS1460:2005 છે, જે ટેરિફ એક્ટ હેઠળ એચ.એસ.ડી. માટે વિશિષ્ટતાઓ સૂચવે છે, તેથી ત્રણ કસોટીઓના પરિણામોની અસરોની તપાસ કરતા પહેલા અને સાચા નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા પહેલા આ માપદંડોનો સંદર્ભ લેવો જરૂરી બનશે.

૩૧. ટેરિફ એક્ટની કલમ ૨ ટેરિફ એક્ટની પ્રથમ અને બીજી અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ કર્ટમ્સ એક્ટ હેઠળ કર્ટમ્સ ડ્યુટી વસૂલવામાં આવશે તેવા દરો પ્રદાન કરે છે.

ટેરિફ એક્ટની પ્રથમ અનુસૂચિનું પ્રકરણ ૨૭ ખનિજ ઇંધણ, ખનિજ તેલો અને તેના નિસ્કંદનના ઉત્પાદનો; બિઝ્યુમિનસ પદાર્થો; ખનિજ મીણના સંબંધમાં વસૂલ કરવાપાત્ર ડ્યુટીના દર સાથે વ્યવહાર કરે છે.

પ્રકરણ ૨૭ ની પૂરક નોંધ એચ.એસ.ડી. સહિતની લાક્ષણિકતાઓ નિર્દિષ્ટ કરીને વિવિધ પ્રકારના તેલને વ્યાખ્યાયિત કરે છે. તદનુસાર, સરળ સંદર્ભ માટે આ પૂરક નોંધના સંબંધિત ભાગો નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે.

“પૂરક નોંધો:

આ પ્રકરણમાં નીચેની અભિવ્યક્તિઓનો અર્થ અહીં તેમને સોંપવામાં આવ્યો છે:

(એ) મોટર સ્પિરિટ એટલે કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ (ફૂડ મિનરલ ઓઈલ સિવાય) જેનો ફ્લેશપોઈન્ટ ૨૫૦ સેલ્સિયસથી નીચે હોય અને જે કાં તો પોતાના દ્વારા અથવા અન્ય કોઈપણ પદાર્થ સાથે મિશ્રણમાં, સ્પાર્ક ઇન્ગિશન ઇંજીનમાં બળતણ તરીકે ઉપયોગ કરવા માટે યોગ્ય હોય. “સ્પેશિયલ બોઈલિંગ પોઈન્ટ સ્પિરિટ્સ (સબહેડિંગ્સ ૨૭૧૦ ૧૨ ૧૧, ૨૭૧૦ ૧૨ ૧૨ અને ૨૭૧૦ ૧૨ ૧૩) એટલે હળવા તેલ, જે પ્રકરણ નોંધ ૪ માં વ્યાખ્યાયિત છે, જેમાં કોઈપણ એન્ટી-નોક તૈયારીઓ નથી, અને જે તાપમાને ૫% અને ૯૦% વોલ્યુમ (ગુક્સાન સહિત) ડિસ્ટિલ થાય છે તેની વચ્ચે ૬૦૦ સેલ્સિયસથી વધુનો તફાવત નથી;

(બી) “નેચરલ ગેસોલિન લિક્વિડ (એન.જી.એલ.)” એ નેચરલ ગેસમાંથી નિષ્કર્ષિત ઓછું-ઉત્કલન થતું પ્રવાહી પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદન છે;

(સી) “સુપીરિયર કેરોસીન ઓઈલ (એસ.કે.ઓ.)” એટલે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS:1459-1974 (૧૯૯૬ માં પુનઃ સમર્થિત) ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અનુસાર કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ;

(ડી) “એવિએશન ટર્બાઈન ફ્યુઅલ (એ.ટી.એફ.)” એટલે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS:1571:1992:2000 ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અનુસાર કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ;

(ઈ) “હાઈ-સ્પીડ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ” એટલે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS: 1460:2005 ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અનુસાર કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ;

(એફ) “લાઈટ ડિઝલ ઓઈલ” એટલે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS: 15770:2008 ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અનુસાર કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ;

(જી) “ફ્યુઅલ ઓઈલ એટલે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS:1593:1982 (વર્ષ ૧૯૯૭ માં પુનઃ સમર્થિત) ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અનુસાર કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ;

(એચ) “લ્યુબ્રિકેટિંગ ઓઈલ” એટલે કોઈપણ તેલ, જેનો સામાન્ય રીતે લ્યુબ્રિકેશન માટે ઉપયોગ થાય છે, કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ સિવાય, જેનો ફ્લેશ પોઈન્ટ ૯૩.૩૦ સેલ્સિયસથી નીચે હોય;

(આઈ) “જ્યુટ બેચિંગ ઓઈલ” અને “ટેક્સટાઈલ ઓઈલ” એ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ છે જેનો ફ્લેશ પોઈન્ટ ૯૩.૩૦ સેલ્સિયસ પર અથવા તેથી વધુ હોય છે, અને તેનો સામાન્ય રીતે જ્યુટ અથવા અન્ય ટેક્સટાઈલ ફાઈબરના બેચિંગ માટે ઉપયોગ થાય છે;

(જે) ASTM D 1500 પદ્ધતિ દ્વારા “પેટ્રોલિયમ જેલી ફૂડ” અભિવ્યક્તિ (સબહેડિંગ ૨૭૧૨ ૧૦ ૧૦)

(કે) આ વધારાની નોંધોના હેતુઓ માટે, નિર્ધારિત પરીક્ષણોનો અર્થ અહીં તેમને સોંપવામાં આવ્યો છે

૧) “ફ્લેશ પોઈન્ટ” પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ (૧૯૩૪ નો ૩૦) હેઠળ બનાવેલા નિયમોમાં આ સંદર્ભમાં નિર્ધારિત પરીક્ષણ અનુસાર નક્કી કરવામાં આવશે;

૨)

૫)

૩૨. આમ, હાઈ સ્પીડ ડીઝલ ને બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS: 1460:2005 ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અનુસાર કોઈપણ હાઈડ્રોકાર્બન તેલ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે.

૩૩. હાઈ સ્પીડ ડીઝલ સંબંધિત બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS1460:2005 ની ભારતીય ધોરણ વિશિષ્ટતા અંગે, પૂરી પાડવામાં આવેલ વિશિષ્ટતાઓ નીચે મુજબ છે:

યુરો IV / ભારત સ્ટેજ IV ઉત્સર્જન ધોરણોનું પાલન – ઓટોમોટિવ ડિઝલ ફ્યુઅલ માટેની વિશિષ્ટતા

ક્રમ નં.	લાક્ષણિકતાઓ	જરૂરિયાતો	પરીક્ષણ પદ્ધતિ [P:] IS 1448/ ISO/ASTM
----------	-------------	-----------	---

(૧)	(૨)	(૩)	(૪)
i)	અકાર્બનિક એસિડિટી	શૂન્ય	[P : ૨]
ii)	કુલ એસિડિટી, mg of KOH/g, મહત્તમ	રિપોર્ટ કરવા માટે	[P : ૨]
iii)	રાખ, દ્રવ્યમાન દ્વારા %, મહત્તમ	૦.૦૧	[P : ૪] / ISO 6245
iv)	કાર્બન રેસીડ્યુ (રામ્સબોટમ) ૧૦ ટકા અવશેષ પર ૧), દ્રવ્યમાન દ્વારા %, મહત્તમ	૦.૩૦	[P : ૮] / ISO 10370
v)	સીટેન નંબર, ન્યૂનતમ	૫૧૨)	[P : ૯] / ISO 5165
vi)	સીટેન ઇન્ડેક્સ, ન્યૂનતમ	૪૬૨)	D 4737 / ISO 4264
vii)	પૌર પોઈન્ટ ૩), મહત્તમ: (એ) શિયાળો (બી) ઉનાળો	૩° સે. ૧૫° સે.	[P : ૧૦] / D 5949 અથવા D 5950 અથવા D 5985
viii)	૫૦° સે. પર ૩ કલાક માટે કોપર સ્ટ્રીપ ક્ષારણ	નં. ૧ થી વધુ ખરાબ નહીં	[P : ૧૫] / ISO 2160
ix)	નિસ્ચંદન, ટકાવારી v/v, ૩૬૦° સે. પર પુનઃપ્રાપ્ત, ન્યૂનતમ	૯૫	[P : ૧૮] / ISO 3405
x)	ફ્લેશ પોઈન્ટ* : (એ) એબેલ, °સે., ન્યૂનતમ (બી) પેન્સ્કી માર્ટેન્સ ક્લોઝ કપ૪), °સે., ન્યૂનતમ	૩૫ ૬૬	[P : ૨૦] [P : ૨૧]
xi)	૪૦° સે. પર કાઈનેમેટિક સ્નિગ્ધતા, cSt	૨.૦ થી ૪.૫	[P : ૨૫] / ISO 3104
xii)	સેડિમેન્ટ, દ્રવ્યમાન દ્વારા %, મહત્તમ	—	[P : ૩૦]
xiii)	કુલ દૂષણ, mg/kg, મહત્તમ	૨૪	EN 12662
xiv)	૧૫° સે. પર ઘનતા ૫), kg/m ³	૮૨૦–૮૪૫	[P : ૧૬] અથવા [P : ૩૨] ૬) / D

			4052 / ISO 3675 અથવા ISO 12185
xv)	કુલ સલ્ફર), mg/kg, મહત્તમ	૫૦	ISO 20846 અથવા ISO 20847 અથવા ISO 20884 / [P : ૮૩] / D 5453 / D 2622 / D 4294 / [P : ૩૪] ૮)
xvi)	પાણીનું પ્રમાણ, mg/kg	૨૦૦	ISO 12937
xvii)	કોલ્ડ ફિલ્ટર પ્લગિંગ પોઇન્ટ (CFPP)૩), મહત્તમ: (એ) શિયાળો (બી) ઉનાળો	૬° સે. ૧૮° સે.	[P : ૧૧૦] / D 6371
xviii)	ઓક્સિડેશન સ્થિરતા), g/m૩, મહત્તમ	૨૫	ISO 12205 અથવા ASTM D 2274 ૯)
xix)	પોલીસાયકલિક એરોમેટિક હાઇડ્રોકાર્બન (PAH), ઢ્રવ્યમાન દ્વારા %, મહત્તમ	૧૧	IP 391 અથવા EN 12916
xx)	૬૦° સે. પર લુબ્રિસિટી કરેક્ટેડ વેર સ્કાર ડાયામીટર (wsd 1.4), માઇક્રોન, મહત્તમ	૪૬૦	ISO 12156-1 / Cor 1
xxi)	ઓક્સિજનનું પ્રમાણ ૧૦), ઢ્રવ્યમાન દ્વારા %, મહત્તમ	૦.૬	એનેક્સર બી

૧) આ મર્યાદા, જો ઇન્ગ્રિશન ઇમ્પ્રુવર્સ (ઇન્ગ્રિશન સુધારક પદાર્થો) વાપરવામાં આવ્યા હોય, તો તે ઉમેરતા પહેલાં લાગુ પડે છે. બજારમાં રહેલા તૈયાર ઇંધણ (ફિનિશ્ડ ફ્યુઅલ) પર નિર્ધારિત મર્યાદા કરતાં વધુ મૂલ્ય પ્રાપ્ત થાય તેવા સંજોગોમાં, નાઇટ્રેટ ધરાવતા સંયોજનની હાજરી સાબિત કરવા માટે ASTM D 4046 / ISO 13759 પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે. આવા કિસ્સામાં કાર્બન રેસિડ્યુ (કાર્બન અવશેષ) માટેની હાલની મર્યાદા લાગુ કરી શકાશે નહીં. જોકે, ઇન્ગ્રિશન ઇમ્પ્રુવર્સનો ઉપયોગ ઉત્પાદકને એડિટિવ્સ ઉમેરતા પહેલાં આ આવશ્યકતા પૂર્ણ કરવામાંથી મુક્તિ આપતો નથી.

૨) આસામ ક્લડમાંથી પ્રક્રિયા કરાયેલ બળતણ માટે, સીટેન નંબર અને સીટેન ઇન્ડેક્સ ૩ એકમો દ્વારા હળવા કરવામાં આવે છે.

૩) શિયાળો એ ભારતના મધ્ય અને ઉત્તરીય મેદાનોમાં નવેમ્બરથી ફેબ્રુઆરી સુધીનો સમયગાળો રહેશે (બંને મહિનાઓ સહિત) અને વર્ષના બાકીના મહિનાઓને ઉનાળો કહેવામાં આવશે.

૪) નૌકાદળના ઉપયોગો અને ફિશિંગ વેસલ્સ માટે લાગુ પડે છે જેને હાઈ ફ્લેશ ઓટોમોટિવ ડિઝલ ફ્યુઅલની જરૂર હોય છે.

૫) આસામ ક્લડમાંથી પ્રક્રિયા કરાયેલ બળતણ માટે, ઘનતા શ્રેણી ૮૨૦-૮૫૫ સુધી હળવી કરવામાં આવે છે.

૬) વિવાદના કિસ્સામાં, IS 1448 [P : ૩૨] એ રેફરી પરીક્ષણ પદ્ધતિ રહેશે.

૭) ભારતીય નૌકાદળને પૂરા પાડવામાં આવતા ઓટોમોટિવ ડિઝલ ફ્યુઅલ માટે, સલ્ફરની મર્યાદા ખરીદનાર અને સપ્લાયર વચ્ચેની સમજૂતી મુજબ રહેશે.

૮) વિવાદના કિસ્સામાં, IS 1448 [P : ૩૪] એ રેફરી પરીક્ષણ પદ્ધતિ રહેશે.

૯) આ પરીક્ષણ માત્ર રિફાઈનરી અથવા ઉત્પાદકના છેડે જ હાથ ધરવામાં આવશે. વિવાદના કિસ્સામાં, ASTM D 2274 એ રેફરી પદ્ધતિ રહેશે.

૧૦) IS 15607 ને અનુરૂપ ૫ ટકા (v/v) બાયો-ડિઝલ સાથે મિશ્રિત ઓટોમોટિવ ડિઝલ ફ્યુઅલ માટે જ લાગુ થશે અને જ્યારે બાયો-ડિઝલની વિવિધ મિશ્રણ ટકાવારી મંજૂર કરવામાં આવે ત્યારે મર્યાદા પ્રમાણસર બદલાશે.

.....

.....

૩૪. અહીં એનો ઉલ્લેખ કરવો સંબંધિત હોઈ શકે છે કે પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ ની કલમ ૨(સી) હેઠળ ફ્લેશ પોઈન્ટ નીચે મુજબ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યો છે:

“૨(સી) કોઈપણ પેટ્રોલિયમનો ‘ફ્લેશ-પોઈન્ટ’ એટલે સૌથી નીચું તાપમાન કે જેના પર તે બાષ્પ ઉત્પન્ન કરે છે જે પ્રગટાવવામાં આવે ત્યારે ક્ષણિક ફ્લેશ આપશે, જે પ્રકરણ II ની જોગવાઈઓ અને તેના હેઠળ બનાવેલા નિયમો અનુસાર નક્કી કરવામાં આવે છે;”

૩૫. હવે આપણે ત્રણ પ્રયોગશાળાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલ ત્રણ પરીક્ષણોના પરિણામોની તપાસ કરીશું, જે નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:—

૧. વડોદરા ખાતેની સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ લેબોરેટરી.

તારીખ ૧૧.૦૫.૨૦૧૮ નો અહેવાલ.

લેબ નં. RCL/AH/DRI/216/07.05.2018

ટેસ્ટ નં. ૧

અહેવાલ

નમૂનો હળવા આછા પીળા રંગના પ્રવાહી સ્વરૂપમાં છે. તે નીચેની વિશેષતાઓ ધરાવતા મિનરલ હાઈડ્રોકાર્બન ઓઈલથી બનેલો છે:—

૧. ફ્લેશ પોઈન્ટ (પી.એમ.સી.સી.) = ૬૬° થી ઉપર

૨. એશ કન્ટેન્ટ (રાખનું પ્રમાણ) = શૂન્ય

૩. એસિડિટી = શૂન્ય

૪. પાણીનું પ્રમાણ = શૂન્ય

૫. ૧૫° તાપમાને ઘનતા = ૦.૮૩૦૧ ગ્રામ/મિલી

૬. નિસ્ચંદન પુનઃપ્રાપ્તિ

(એ) ૩૫૦° તાપમાને = ૮૫% કરતા વધુ

(બી) ૩૬૦° તાપમાને = ૮૫% કરતા વધુ

૭. ૪૦° તાપમાને કાઈનેટિક સ્નિગ્ધતા = ૩.૮૦ CST

૮. તળિયે જમા થતો પદાર્થ (સેડીમેન્ટ) = શૂન્ય

ઉપરોક્ત વિશ્લેષણાત્મક પરિમાણને ધ્યાનમાં લેતાં, નમૂનો ઉપરોક્ત જણાવેલ ૧ થી ૮ પરિમાણોના સંદર્ભમાં IS: 1460:2005 અને ત્યારબાદ તેમાં થયેલા સુધારા મુજબ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ ઓઈલ / ઓટોમોટિવ ફ્યુઅલ ઓઈલની વિશેષતાઓ ધરાવે છે.

તે બેઝ ઓઈલ સિવાયનું છે.

સીલબંદ અવશેષ પરત મોકલવામાં આવ્યો છે.

રવાનગી નં. ૧૭૭

સહી/-

તારીખ: ૧૧.૦૫.૨૦૧૮

૧૧.૦૫.૨૦૧૮

પ્રદીપ મારૂ

કેમિકલ એક્ઝામિનર ગ્રેડ-II

જોયું

દીપાલી

૦૨/૦૭/૨૦૧૮

૨. સેન્ટ્રલ રેવેન્યુ કંટ્રોલ લેબોરેટરી (સી.આર.સી.એલ.), નવી દિલ્હી.

તારીખ ૦૩.૦૭.૨૦૧૮ નો અહેવાલ.

ભારત સરકાર

નાણા મંત્રાલય, મહેસૂલ વિભાગ, સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ ઇનડાયરેક્ટ ટેક્સીસ
એન્ડ કસ્ટમ્સ, સેન્ટ્રલ રેવેન્યુ કંટ્રોલ લેબોરેટરી, હિલસાઈડ રોડ, પૂના,
નવી દિલ્હી-૧૧૦૦૧૨

ટેલિફોન: ૦૧૧-૨૧૫૨૦૧૨૩/૨૫૮૪૩૪૯૪, ફેક્સ: ૦૧૧-
૨૫૮૪૩૪૯૫

ઈમેઈલ: dir.crcl-cbec@nic.in વેબસાઈટ: <http://crcl.gov.in>

ફાઈલ નં.-૨૭-Cus/C-05 થી 14/2018-19

તારીખ: ૦૩.૦૭.૨૦૧૮

પ્રતિ,

એડિશનલ ડિરેક્ટર,

ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવેન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ,

અમદાવાદ ઝોનલ યુનિટ,

નં. ૧૫, મેગ્નેટ કોર્પોરેટ પાર્ક,

૧૦૦ ફૂટ થલતેજ-હેબતપુર રોડ,

સોલા ફ્લાયઓવર પાસે, થલતેજ,

અમદાવાદ-૩૮૦૦૫૪

વિષય: બેઝ ઓઈલ SN 50 તરીકે જાહેર કરાયેલા નમૂનાઓની ચકાસણી બાબતે.

કૃપા કરીને ઉપરોક્ત વિષય પરના તમારા તારીખ ૦૬.૦૬.૨૦૧૮ ના પત્ર ફાઈલ નં. DRI-AZU/CI/ENQ-12/2018 નો સંદર્ભ લો, જેની સાથે B/E નં. 6252179, 6251273, 6251276, 6251277, 6251258, 6251267, 6251268, 6252184, 6251270 અને 6251278 (તમામ તારીખ ૦૪.૦૫.૨૦૧૮) અને TM નં. 1A થી 10A (તારીખ ૦૬.૦૬.૨૦૧૮) સાથેના બેઝ ઓઈલ SN 50 તરીકે વર્ણવાયેલા ૧૦ નમૂનાઓ પુનઃપરીક્ષણ માટે મોકલવામાં આવ્યા છે.

વિચારણા હેઠળના નમૂનાઓની અહીં અનુક્રમે લેબ નં. CLR-05 થી CLR-14 (તારીખ ૧૪.૦૬.૨૦૧૮) હેઠળ નોંધણી કરવામાં આવી છે.

નમૂનાઓનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે અને પરીક્ષણ અહેવાલો નીચે મુજબ છે:-

અહેવાલ:-

દસ નમૂનાઓમાંથી દરેક આછા પીળા રંગના પ્રવાહી સ્વરૂપમાં છે. દરેક મિનરલ હાઇડ્રોકાર્બન ઓઇલથી બનેલું છે, જેમાં ૭૦% કરતા વધુ મિનરલ હાઇડ્રોકાર્બન ઓઇલ છે અને તે નીચેની વિશેષતાઓ ધરાવે છે:-

નમૂનાઓના પરીક્ષણ પરિણામો

લેબ નં.		CLR-૦ ૫	CLR-૦ ૬	CLR-૦ ૭	CLR-૦ ૮	CLR-૦ ૯	CLR-૧ ૦	CLR-૧ ૧	CLR-૧ ૨	CLR-૧ ૩	CLR-૧ ૪
TM નં.		૧(એ)	૨(એ)	૩(એ)	૪(એ)	૫(એ)	૬(એ)	૭(એ)	૮(એ)	૯(એ)	૧૦(એ)
લાક્ષણિકતા	IS 1460:2 005 અને સુધારેલ મુજબ મર્યાદા										
અકાર્બનિક એસિડિટી	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય
કુલ એસિડિટી, mg KOH/g	અહેવાલ આપવા	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫	૦.૦૫
રાખ, દ્રવ્યમાન ધારા %	૦.૦૧ (મહત્તમ)	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય
કાર્બન રેસીડ્યુ, %	૦.૩૦ (મહત્તમ)	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧	૦.૦૧
૧૫° સે. તાપમાને ઘનતા	૦.૮૨૦ ૦ – ૦.૮૪૫ ૦	૦.૮૨૮ ૭	૦.૮૩૧ ૬	૦.૮૩૧ ૦	૦.૮૨૮ ૮	૦.૮૨૮ ૪	૦.૮૨૮ ૬	૦.૮૨૮ ૬	૦.૮૨૮ ૨	૦.૮૨૮ ૪	૦.૮૨૮ ૧
ફ્લેશ પોઇન્ટ (PMCC)	૬૬° (ન્યૂનતમ)	૧૧૩° સે.	૧૧૫° સે.	૯૩° સે.	૮૮° સે.	૯૮° સે.	૧૦૦° સે.	૯૫° સે.	૭૮° સે.	૧૦૬° સે.	૧૧૧° સે.
કાઇનેમેટિક સ્નિગ્ધતા ૪૦° સે.	૨.૦ થી ૪.૫ cSt	૩.૭	૪.૪	૪.૪	૪.૪	૪.૦	૩.૯	૩.૫	૪.૧	૪.૦	૪.૦
કાઇનેમેટિક સ્નિગ્ધતા ૩૭.૮° સે.	–	૪.૩	૪.૯	૪.૮	૪.૭	૪.૭	૪.૩	૪.૩	૪.૩	૪.૩	૪.૩
નિસ્ચંદન રેન્જ, °સે.	૯૫% રિકવરી	૨૩૮–૩૫૬	૨૩૪–૩૫૮	૨૩૪–૩૫૨	૨૩૮–૩૫૪	૨૪૦–૩૫૬	૨૩૮–૩૪૪	૨૪૦–૩૫૪	૨૪૦–૩૫૦	૨૪૦–૩૪૨	૨૩૮–૩૨૫
પૌર પોઇન્ટ, મહત્તમ	૩° સે. / ૧૫° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.	૮° સે.
સીટન ઇન્ડેક્સ	૪૬ (ન્યૂનતમ)	૬૫.૭	૬૬.૦	૬૫.૬	૬૬.૨	૬૬.૦	૬૬.૫	૬૬.૬	૬૬.૬	૬૭.૦	૬૭.૭
પાણીનું પ્રમાણ, mg/kg	૨૦૦ (મહત્તમ)	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય	શૂન્ય

ઉપરોક્ત વિશ્લેષણાત્મક પરિમાણોના આધારે, દસ નમૂનાઓમાંથી દરેક હાઈ સ્પીડ ડીઝલ ઓઈલ / (IS 1460:2005 અને ત્યારબાદ સુધારેલ મુજબ ઓટોમોટિવ ડીઝલ ફ્યુઅલ) ની વિશિષ્ટતાઓ સાથે સુસંગત છે.

દરેક નમૂનો બેઝ ઓઈલ સિવાયનો છે.

સીલબંદ અવશેષો અલગથી પરત કરવામાં આવે છે.

સહી/—

૦૩.૦૭.૨૦૧૮

(કે. સી. અગ્રવાલ)

સંયુક્ત નિયામક

નકલ રવાના: કેમિકલ એક્ઝામિનર Gr-I (I/e), સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ લેબોરેટરી, વડોદરા.

૩. સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ, મુંબઈ.

તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૧૮ નો અહેવાલ

ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ

સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી

“કે” ઓઈલ એચ ઇન્સ્ટોલેશન, સેવરી (પૂર્વ), મુંબઈ-૪૦૦ ૦૧૫

ટેલિફેક્સ ૦૨૨૨૪૧૬ ૩૦૬૨ (ડી), ૦૨૨ ૨૨૮૨ ૪૭૬૧

માર્કેટિંગ ડિવિઝન

હાઈ સ્પીડ ડીઝલ માટે ગુણવત્તા નિયંત્રણ પરીક્ષણ અહેવાલ

વિશિષ્ટતા નં. IS:1460-2005 સુધારેલ નં. ૨ માર્ચ ૨૦૧૦

જરૂરી પરીક્ષણ: હાઈ સ્પીડ ડીઝલ વિશ્લેષણ

પરીક્ષણ અહેવાલ નં. અને તારીખ: LSE/3791/2018 તારીખ ૧૪/૦૮/૨૦૧૮

ગ્રાહકનું નામ: ડિરેક્ટોરેટ ઓફ રેવેન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ, અમદાવાદ

નમૂનાનો સ્ત્રોત: 7S (કમ્પોઝિટ), વેસલ MT. AL HEERA

નમૂના લેનાર: DRI, અમદાવાદના પ્રતિનિધિ દ્વારા સંયુક્ત રીતે

સીલ નં.: લીડ સીલ સાથે સીલ કરેલી કાયની બોટલ (પંચોની સહીવાળી પીળી ટેગ)

નમૂના લેવાની તારીખ: ૦૫/૦૫/૨૦૧૮

નમૂનો પ્રાપ્ત થયાની તારીખ: ૦૮/૦૮/૨૦૧૮

પરીક્ષણનું કારણ: પત્ર સંદર્ભ DRI/AZU/CI/ENQ-12(INT 02/2018)/2018 તારીખ ૦૮/૦૮/૨૦૧૮ મુજબ. "બેઝ ઓઇલ SN 50-ઇન બલ્ક" તરીકે જાહેર કરાયેલ માલનું હાઈ સ્પીડ ડીઝલ વિશિષ્ટતા IS 1460:2005 સુધારેલ મુજબ પરીક્ષણ કરવાનું છે.

ક્રમ	વિશેષતાઓ	જરૂરિયાતો	પરીક્ષણ પદ્ધતિ IS:1448/ISO/AST M નો (P)	પરિણામો
૧	અકાર્બનિક એસિડિટી	શૂન્ય	P:૨	શૂન્ય
૨	કુલ એસિડિટી, mg KOH/g	અહેવાલ આપવા	P:૨	૦.૦૬
૩	રાખ, દ્રવ્યમાન દ્વારા %	૦.૦૧ મહત્તમ	P:૪	૦.૦૦૨
૪	કાર્બન રેસીડ્યુ ૧૦% અવશેષ પર	૦.૩૦ મહત્તમ	P:૮	૦.૦૩
૫	સીટન નંબર	૫૧ ન્યૂનતમ	P:૯	FNA
૬	સીટન ઇન્ડેક્સ	૪૬ ન્યૂનતમ	D-૪૭૩૭	૬૬.૯
૭	પૌર પોઇન્ટ (શિયાળો/ઉનાળો)	૩° સે. / ૧૫° સે.	P:૧૦	૩
૮	કોપર સ્ટ્રીપ ક્ષારણ (૩ કલાક @ ૫૦° સે.)	નં. ૧ થી વધુ નહીં	P:૧૫	૧(એ)
૯	નિસ્ચંદન % v/v @ ૩૬૦° સે.	૯૫ ન્યૂનતમ	P:૧૮	૯૫
૧૦	ફ્લેશ પોઇન્ટ: (એ) એબેલ °સે. ન્યૂનતમ, (બી) પેન્ડેકી માર્કેન્સ ક્લોઝ્ડ કપ	૩૫ ૬૬° સે. ન્યૂનતમ	P:૨૦ P:૨૧	-- ૧૧૨
૧૧	કાઇનેમેટિક સ્નિગ્ધતા @ ૪૦° સે.	૨.૦ થી ૪.૫ cSt	P:૨૫	૩.૯૯૭
૧૨	સેડિમેન્ટ (તળિયે જમા પદાર્થ)	-	P:૩૦	૦.૦૨
૧૩	કુલ દૂષણ, mg/Kg	૨૪ મહત્તમ	EN ૧૨૬૬૨	FNA
૧૪	ઘનતા @ ૧૫° સે., kg/m3	૮૨૦ - ૮૪૫	P:૧૬	૮૨૯.૫

૧૫	કુલ સલ્ફર, mg/kg	૫૦ મહત્તમ	D-૪૨૯૪	૩૭
૧૬	પાણીનું પ્રમાણ, mg/kg	૨૦૦ મહત્તમ	ISO-૧૨૯૩૭	૭૫
૧૭	કોલ્ડ ફિલ્ટર પ્લગિંગ પોઇન્ટ (CFPP)	૬° સે. / ૧૮° સે.	P:૧૧૦	FNA
૧૮	ઓક્સિડેશન સ્થિરતા, g/m૩	૨૫ મહત્તમ	ISO:૧૨૨૦૫	FNA
૧૯	પોલીસાયક્લિક એરોમેટિક હાઇડ્રોકાર્બન (PAH)	૧૧% મહત્તમ	IP-૩૯૧	FNA
૨૦	લુબ્રિસિટી કરેક્ટેડ વેર સ્કાર ડાયા	૪૬૦ માઇક્રોન	ISO:૧૨૧૫૬-૧	FNA
૨૧	ઓક્સિજનનું પ્રમાણ	૦.૬% મહત્તમ	એનેક્સર બી	FNA

શેરા:

૧. FNA: એટલે “સુવિધા ઉપલબ્ધ નથી” (“Facility Not Available”)

૨. ફ્લેશ પોઇન્ટ પરીક્ષણ પહેલાં અબેલ ઉપકરણ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું પરંતુ, તે ૬૬°C કરતા વધુ હોવાથી, તે PMCC દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

૩. **Hon’ble** ગુજરાત હાઇકોર્ટના હુકમ મુજબ જણાવ્યા મુજબ તમારા પત્ર નં. **DRI/AZU/CI/ENQ-12(INT-02/2018)/2018** તારીખ ૦૮/૦૮/૨૦૧૮ ના મુદ્દા નં. ૬ માં જણાવ્યા મુજબ, આ નમૂનાનું પરીક્ષણ ભારતીય ધોરણ **IS: 1460:2005** મુજબ સુધારેલ મુજબ કરવામાં આવ્યું છે અને આ વિશિષ્ટતા હેઠળ કુલ **XXI** પરીક્ષણો આવરી લેવામાં આવ્યા છે જેમાંથી અમારી લેબની ક્ષમતા મુજબ અમે માત્ર **XIV** પરિમાણોનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

૪. આ નમૂનો **IS:1460:2005** સુધારેલ વિશિષ્ટતા મુજબ અમારી લેબમાં પરીક્ષણ કરાયેલ માત્ર **XIV** પરિમાણો માટેની વિશિષ્ટતાને પૂર્ણ કરે છે.

નોંધ

૧. આ પરીક્ષણ અહેવાલ માત્ર પરીક્ષણ માટે સબમિટ કરાયેલા ચોક્કસ નમૂનાને જ લાગુ પડે છે. પરિણામો પ્રાપ્ત થયા મુજબના નમૂના સાથે સંબંધિત છે.

૨. પ્રયોગશાળાની લેખિત મંજૂરી વિના આ પરીક્ષણ અહેવાલ અંશતઃ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવશે નહીં, પરંતુ સંપૂર્ણ જ કરવામાં આવશે.

૩. ફોર્મ નં: QF/OPN/07

જ. જણાવેલ પરીક્ષણ પરિણામો પરીક્ષણના સમય અને જણાવેલ શરતો હેઠળ જ માન્ય છે.

----- પરીક્ષણ અહેવાલ સમાપ્ત -----

પરીક્ષણ કરનાર

સહી/-

ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ

મેનેજર (લેબ).

ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ.

૧૪.૦૮.૨૦૧૮

સમીક્ષા કરનાર

સહી/-

૧૪.૦૮.૨૦૧૮

૩૬. ઉપર્યુક્ત ત્રણ પરીક્ષણ પરિણામો ઉપરાંત, ત્રણેય ફોર્મ દ્વારા સંબંધિત નિષ્કર્ષ પર પહોંચતી વખતે નિષ્ણાત, એટલે કે ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ, મેનેજર (લેબ), આઇ.ઓ.સી.એલ. સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, મુંબઈના પુરાવા, ખાસ કરીને તેમની ઉલટતપસાણીનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, તેને નીચે મુજબ ટાંકવું યોગ્ય રહેશે:

(૧) મેસર્સ રાજકમલ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડની વિનંતી પર શ્રી સિંઘની ઉલટતપસાણી નીચે મુજબ છે:

(કસ્ટમ્સના પ્રિન્સિપાલ કમિશનર સમક્ષ, કસ્ટમ હાઉસ, કાંડલા)

મેસર્સ રાજકમલ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ અને અન્યને શ્રી હાર્દિક મોઘ, એડવોકેટ દ્વારા જારી કરાયેલ એસ.સી.એન. એફ. નં.

ડી.આર.આઈ./એ.ઝેડ.યુ./સી.આઈ./આઈ.એન.ક્યુ. - ૧૨(આઈ.એન.ટી.-૨/૨૦૧૮ તારીખ ૨૨.૦૪.૨૦૧૮ના રોજની બાબતમાં આઈ.ઓ.સી.એલ., સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, મુંબઈના મેનેજર (લેબ) શ્રી ગોવિંદ સિંઘની ઉલટતપસાણી.

પ્ર: તમારું નામ શું છે?

ઉ: ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ.

પ્ર: તમે ક્યાં અને કેટલા સમયથી કામ કરી રહ્યા છો?

ઉ: હું ૨૦૧૨થી મુંબઈના સેવરી ખાતે આઈ.ઓ.સી.એલ.માં કામ કરી રહ્યો છું.

પ્ર: પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોના સંદર્ભમાં તમે કેટલા નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે?

ઉ: મેં સેંકડો નમૂનાઓની મોટી સંખ્યામાં પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: શું તમે ડી.આર.આઈ.ના સહાયક નિયામક દ્વારા લખાયેલા તારીખ ૦૪.૦૮.૨૦૧૮ ના પત્રથી વાકેફ છો કે જેના દ્વારા શ્રી વિવેક ડબ્લ્યુ. સાવંત, ડી.જી.એમ., આઈ.ઓ.સી.એલ.ને “હાઈ સ્પીડ ડિઝલ” માટે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળ નિર્ધારિત માપદંડો અનુસાર ટેસ્ટ મેમો હેઠળ વિનંતી કર્યા મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કરવા અને માલની ઓળખનું વર્ગીકરણ કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી? શું તમે ફક્ત એ નક્કી કરવા માટે આ માલનું પરીક્ષણ કર્યું હતું કે તે હાઈ સ્પીડ ડિઝલ માટે ભારતીય ધોરણ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળ નિર્ધારિત માપદંડો છે કે નહીં?

ઉ: હા.

પ્ર: તારીખ ૦૪.૦૮.૨૦૧૮ ના પત્ર મુજબ, તમને એ ચકાસણી કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે શું નમૂનાઓ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ એચ.એસ.ડી. હતા. શું તમે આ સૂચનાઓનું પાલન કર્યું છે?

ઉ: હા.

પ્ર: શું તમે તારીખ ૨૨.૦૪.૨૦૧૮ ની કારણ દર્શાવો નોટિસના ક્રમ નં. ૨૫ તરીકે ‘જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે’ તેની સાથે જોડેલા પરીક્ષણ અહેવાલો પર સહી કરી છે?

ઉ: હા.

પ્ર: 'સમીક્ષા કરાયેલ' નો અર્થ શું થાય છે?

ઉ: નમૂનાઓનું પરીક્ષણ મારા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું અને લેબમાં મારા ઉપરી અધિકારી દ્વારા તપાસવામાં આવ્યું હતું, દેખરેખ રાખવામાં આવી હતી અને સહી કરવામાં આવી હતી.

પ્ર: આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ નું ટેબલ I પ્રદાન કરે છે કે નમૂના એચ.એસ.ડી.ના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે ચકાસવા માટે કુલ ૨૨ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવાનું છે?

ઉ: નમૂના અમારી પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ કરાયેલા માપદંડો માટે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ ની વિશિષ્ટતાને પૂર્ણ કરે છે જે અમારી પ્રયોગશાળાની ક્ષમતાઓ મુજબ પરીક્ષણ કરાયેલા ૧૪ માપદંડો છે.

પ્ર: શું તેનો અર્થ એ છે કે નમૂના એચ.એસ.ડી.ના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે નક્કી કરવા અથવા નક્કી કરવા માટે અન્ય ૮ માપદંડો મહત્વપૂર્ણ નથી?

ઉ: અહેવાલમાં પહેલેથી જ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે કે લેબમાં નમૂનાઓનું પરીક્ષણ આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યાં માત્ર ૧૪ માપદંડોના પરીક્ષણ માટેની સુવિધા ઉપલબ્ધ છે અને બાકીના ૮ માપદંડો માટે, સુવિધા ઉપલબ્ધ નથી જેના પર હું ટિપ્પણી કરી શકતો નથી.

પ્ર: શું તમે આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ ૮ માપદંડોના કાર્ય/લક્ષણોને જાણો છો જેનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું નથી?

ઉ: આ ૮ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, હું આ માપદંડોના સંદર્ભમાં ટિપ્પણી કરી શકતો નથી.

પ્ર: અહેવાલની ચકાસણી પર, શું તમે એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છો કે તે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ ના હાઈ સ્પીડ ડિઝલના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે?

ઉ: ફરીથી, અહેવાલમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે લેબમાં આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ મુજબ ૧૪ માપદંડો માટે પરીક્ષણ કરાયેલા નમૂનાઓ, જે પોતે જ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ માટે છે?

પ્ર: ફ્લેશ પોઈન્ટના સંદર્ભમાં, બે પદ્ધતિઓ નિર્ધારિત છે, એબેલ તેમજ પી.એમ.સી.સી. પરીક્ષણ અહેવાલની નોંધ નં. ૨ પ્રદાન કરે છે કે ફ્લેશ પોઈન્ટનું પરીક્ષણ એબેલ ઉપકરણ પદ્ધતિ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું પરંતુ

તે ૬૬°C કરતા વધુ હોવાથી, નમૂનાનું પરીક્ષણ પી.એમ.સી.સી. દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. કે the પરિસ્થિતિમાં, એચ.એસ.ડી. ના નમૂનાનું એબેલ પદ્ધતિ અને પી.એમ.સી.સી. પદ્ધતિ પર પરીક્ષણ કરવું આવશ્યક છે?

ઉ: જો તાપમાન ૬૬°C થી વધુ હોય તો પી.એમ.સી.સી. આવશ્યક છે અને જો તાપમાન ૬૬°C થી ઓછું હોય તો તે એબેલ પદ્ધતિથી કરવાનું આવશ્યક છે.

પ્ર: શું તમને લાગે છે કે એચ.એસ.ડી. ધ્યાનમાં લેવા માટેના ઘટકોમાંથી એક ફ્લેશપોઇન્ટ છે?

ઉ: ઘટકો પર ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી. ધોરણમાં નિર્ધારિત મુજબ ફ્લેશ પોઇન્ટ ૩૫°C માટેનું ન્યૂનતમ તાપમાન છે. અમે અહેવાલ રજૂ કર્યો છે.

પ્ર: નમૂનાને એચ.એસ.ડી. તરીકે ધ્યાનમાં લેવા માટે મહત્તમ અને ન્યૂનતમ ફ્લેશપોઇન્ટ શું છે?

ઉ: માત્ર ન્યૂનતમ મર્યાદા વિશે વાત કરવામાં આવી છે જે ૩૫°C છે અને ધોરણમાં કોઈ મહત્તમ મર્યાદા નિર્ધારિત નથી.

પ્ર: જો કિસ્સામાં, ફ્લેશ પોઇન્ટ ૧૦૦°C, ૧૫૦°C, ૨૦૦°C વગેરેથી ઉપર વધી જાય, તો શું તે હજુ પણ એચ.એસ.ડી. ધોરણ સાથે સંબંધિત છે?

ઉ: ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી કારણ કે ૩૫°C થી ઉપર ફ્લેશ પોઇન્ટ ગમે તે હોય, તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી.

પ્ર: કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટના પ્રકરણ ૨૭ ની પૂરક નોંધનો પોઇન્ટ નં. ૧ પ્રદાન કરે છે કે "જ્યુટ બેચિંગ ઓઇલ", "ટેક્સટાઇલ ઓઇલ" એ હાઇડ્રોકાર્બન ઓઇલ છે, જેમના ફ્લેશ પોઇન્ટ ૮૩°C પર અને તેનાથી ઉપર છે. જો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૮૩°C થી વધી જાય, તો તમે તેને શું કહો છો?

ઉ: ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી. કારણ કે ફ્લેશપોઇન્ટ એ એકમાત્ર માપદંડ નથી. અમે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ અમને સબમિટ કરવામાં આવેલા નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: આઈ.ઓ.સી.એલ. વિવિધ પક્ષકારોને એચ.એસ.ડી. સપ્લાય કરે છે. શું તમે ક્યારેય એવી પરિસ્થિતિમાં આવ્યા છો જેમાં તમને આ તમામ પરીક્ષણ અહેવાલોનો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૮૩°C થી ઉપર મળ્યો હોય અને તેને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણવામાં આવ્યો હોય?

ઉ: ફ્લેશ પોઇન્ટ એ એકમાત્ર માપદંડ નથી જેનો ઉપયોગ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ નમૂનાને માપવા માટે થાય છે.

પ્ર: શું તમે કહી શકો કે તે ઓટોમોટિવ ડિઝલ છે?

ઉ: લેબ રિપોર્ટમાં પહેલેથી જ લખેલું છે અને અમે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબના માપદંડો મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

(૨) મેસર્સ ગ્રાસ્ટેડ ઇન્ટરનેશનલની વિનંતી પર શ્રી સિંઘની ઉલટતપસાણી નીચે મુજબ છે:

(કસ્ટમ્સના પ્રિન્સિપાલ કમિશનર સમક્ષ, કસ્ટમ હાઉસ, કાંડલા)

મેસર્સ ગ્રાસ્ટેડ ઇન્ટરનેશનલ અને અન્યને શ્રી હાર્દિક મોઘ, એડવોકેટ દ્વારા જારી કરાયેલ એસ.સી.એન. એફ. નં. ડી.આર.આઈ./એ.ઝેડ.યુ./સી.આઈ./ઈ.એન.ક્યુ.-૧૧(આઈ.એન.ટી.-૨/૨૦૧૮ તારીખ ૨૪.૦૪.૨૦૧૮ના રોજની બાબતમાં આઈ.ઓ.સી.એલ., સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, મુંબઈના મેનેજર (લેબ) શ્રી ગોવિંદ સિંઘની ઉલટતપસાણી.

પ્ર: તમારું નામ શું છે?

ઉ: ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ.

પ્ર: તમે ક્યાં અને કેટલા સમયથી કામ કરી રહ્યા છો?

ઉ: હું ૨૦૧૨થી મુંબઈના સેવરી ખાતે આઈ.ઓ.સી.એલ.માં કામ કરી રહ્યો છું.

પ્ર: પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોના સંદર્ભમાં તમે કેટલા નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે?

ઉ: મેં સેંકડો નમૂનાઓની મોટી સંખ્યામાં પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: શું તમે ડી.આર.આઈ.ના સહાયક નિયામક દ્વારા લખાયેલા તારીખ ૦૪.૦૮.૨૦૧૮ ના પત્રથી વાકેફ છો કે જેના દ્વારા શ્રી વિવેક ડબ્લ્યુ. સાવંત, ડી.જી.એમ., આઈ.ઓ.સી.એલ.ને “હાઈ સ્પીડ ડિઝલ” માટે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળ નિર્ધારિત માપદંડો અનુસાર ટેસ્ટ મેમો હેઠળ વિનંતી કર્યા મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કરવા અને માલની ઓળખનું વર્ગીકરણ કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી? શું તમે ફક્ત એ નક્કી કરવા માટે આ માલનું પરીક્ષણ કર્યું હતું કે તે હાઈ સ્પીડ ડિઝલ માટે

ભારતીય ધોરણ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળ નિર્ધારિત માપદંડો છે કે નહીં?

ઉ: હા.

પ્ર: તારીખ ૦૪.૦૮.૨૦૧૮ ના પત્ર મુજબ, તમને એ ચકાસણી કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે શું નમૂનાઓ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ એચ.એસ.ડી. હતા. શું તમે આ સૂચનાઓનું પાલન કર્યું છે?

ઉ: હા.

પ્ર: શું તમે તારીખ ૨૪.૦૪.૨૦૧૮ ની કારણ દર્શાવો નોટિસના ક્રમ નં. ૧૪ પર 'જે દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે' તેની સાથે જોડેલા પરીક્ષણ અહેવાલો પર સહી કરી છે?

ઉ: હા.

પ્ર: 'સમીક્ષા કરાયેલ' નો અર્થ શું થાય છે?

ઉ: નમૂનાઓનું પરીક્ષણ મારા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું અને લેબમાં મારા ઉપરી અધિકારી દ્વારા તપાસવામાં આવ્યું હતું, દેખરેખ રાખવામાં આવી હતી અને સહી કરવામાં આવી હતી.

પ્ર: આઈ.એસ. ૧૪૮૦:૨૦૦૫ નું ટેબલ I પ્રદાન કરે છે કે નમૂના એચ.એસ.ડી.ના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે ચકાસવા માટે કુલ ૨૨ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવાનું છે?

ઉ: નમૂના અમારી પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ કરાયેલા માપદંડો માટે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ ની વિશિષ્ટતાને પૂર્ણ કરે છે જે અમારી પ્રયોગશાળાની ક્ષમતાઓ મુજબ પરીક્ષણ કરાયેલા ૧૪ માપદંડો છે.

પ્ર: શું તેનો અર્થ એ છે કે નમૂના એચ.એસ.ડી.ના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે નક્કી કરવા અથવા નક્કી કરવા માટે અન્ય ૮ માપદંડો મહત્વપૂર્ણ નથી?

ઉ: અહેવાલમાં પહેલેથી જ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે કે લેબમાં નમૂનાઓનું પરીક્ષણ આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ મુજબ કરવામાં આવ્યું હતું અને ત્યાં માત્ર ૧૪ માપદંડોના પરીક્ષણ માટેની સુવિધા ઉપલબ્ધ છે અને બાકીના ૮ માપદંડો માટે, સુવિધા ઉપલબ્ધ નથી જેના પર હું ટિપ્પણી કરી શકતો નથી.

પ્ર: શું તમે આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ ૮ માપદંડોના કાર્ય/લક્ષણોને જાણો છો જેનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું નથી?

ઉ: આ ૮ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, હું આ માપદંડોના સંદર્ભમાં ટિપ્પણી કરી શકતો નથી.

પ્ર: અહેવાલની ચકાસણી પર, શું તમે એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છો કે તે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ ના હાઈ સ્પીડ ડિઝલના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે?

ઉ: ફરીથી, અહેવાલમાં રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે લેબમાં આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ મુજબ ૧૪ માપદંડો માટે પરીક્ષણ કરાયેલા નમૂનાઓ, જે પોતે જ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ માટે છે.

પ્ર: ફ્લેશ પોઈન્ટના સંદર્ભમાં, બે પદ્ધતિઓ નિર્ધારિત છે, એબેલ તેમજ પી.એમ.સી.સી. પરીક્ષણ અહેવાલની નોંધ નં. ૨ પ્રદાન કરે છે કે ફ્લેશ પોઈન્ટનું પરીક્ષણ એબેલ ઉપકરણ પદ્ધતિ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું પરંતુ તે ૬૬°C કરતા વધુ હોવાથી, નમૂનાનું પરીક્ષણ પી.એમ.સી.સી. દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. કઈ પરિસ્થિતિમાં, એચ.એસ.ડી. ના નમૂનાનું એબેલ પદ્ધતિ અને પી.એમ.સી.સી. પદ્ધતિ પર પરીક્ષણ કરવું આવશ્યક છે?

ઉ: જો તાપમાન ૬૬°C થી વધુ હોય તો પી.એમ.સી.સી. આવશ્યક છે અને જો તાપમાન ૬૬°C થી ઓછું હોય તો તે એબેલ પદ્ધતિથી કરવાનું આવશ્યક છે.

પ્ર: શું તમને લાગે છે કે એચ.એસ.ડી. ધ્યાનમાં લેવા માટેના ઘટકોમાંથી એક ફ્લેશપોઈન્ટ છે?

ઉ: ઘટકો પર ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી. ધોરણમાં નિર્ધારિત મુજબ ફ્લેશ પોઈન્ટ ૩૫°C માટેનું ન્યૂનતમ તાપમાન છે. અમે અહેવાલ રજૂ કર્યો છે.

પ્ર: નમૂનાને એચ.એસ.ડી. તરીકે ધ્યાનમાં લેવા માટે મહત્તમ અને ન્યૂનતમ ફ્લેશપોઈન્ટ શું છે?

ઉ: માત્ર ન્યૂનતમ મર્યાદા વિશે વાત કરવામાં આવી છે જે ૩૫°C છે અને ધોરણમાં કોઈ મહત્તમ મર્યાદા નિર્ધારિત નથી.

પ્ર: જો કિસ્સામાં, ફ્લેશ પોઈન્ટ ૧૦૦°C, ૧૫૦°C, ૨૦૦°C વગેરેથી ઉપર વધી જાય, તો શું તે હજુ પણ એચ.એસ.ડી. ધોરણ સાથે સંબંધિત છે?

ઉ: ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી કારણ કે ૩૫°C થી ઉપર ફ્લેશ પોઇન્ટ ગમે તે હોય, તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી.

પ્ર: કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટના પ્રકરણ ૨૭ ની પૂરક નોંધનો પોઇન્ટ નં. ૧ પ્રદાન કરે છે કે “જ્યુટ બેચિંગ ઓઇલ”, “ટેક્સટાઇલ ઓઇલ” એ હાઇડ્રોકાર્બન ઓઇલ છે, જેમના ફ્લેશ પોઇન્ટ ૯૩°C પર અને તેનાથી ઉપર છે. જો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૯૩°C થી વધી જાય, તો તમે તેને શું કહો છો?

ઉ: ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી. કારણ કે ફ્લેશ પોઇન્ટ એ એકમાત્ર માપદંડ નથી. અમે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ અમને સબમિટ કરવામાં આવેલા નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: આઈ.ઓ.સી.એલ. વિવિધ પક્ષકારોને એચ.એસ.ડી. સપ્લાય કરે છે. શું તમે ક્યારેય એવી પરિસ્થિતિમાં આવ્યા છો જેમાં તમને આ તમામ પરીક્ષણ અહેવાલોનો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૯૩°C થી ઉપર મળ્યો હોય અને તેને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણવામાં આવ્યો હોય?

ઉ: ફ્લેશ પોઇન્ટ એ એકમાત્ર માપદંડ નથી જેનો ઉપયોગ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ નમૂનાને માપવા માટે થાય છે.

પ્ર: શું તમે કહી શકો કે તે ઓટોમોટિવ ડિઝલ છે?

ઉ: લેબ રિપોર્ટમાં પહેલેથી જ લખેલું છે અને અમે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબના માપદંડો મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

(૩) મેસર્સ ડિવિનિટી ઇમ્પેક્સની વિનંતી પર શ્રી સિંઘની ઉલટતપસાણી નીચે મુજબ છે:

મેસર્સ ડિવિનિટી ઇમ્પેક્સ અને અન્યને શ્રી કુમાર પાલ મહેતા, પ્રોક્ટિસિંગ કંપની સેક્રેટરી અને મેસર્સ ડિવિનિટી ઇમ્પેક્સના અધિકૃત પ્રતિનિધિ દ્વારા જારી કરાયેલ એસ.સી.એન. એફ.નં. ડી.આર.આઈ./એ.એક્સ.યુ./સી.આઈ./ઈ.એન.ક્યુ. - ૧૩(આઈ.એન. ટી. - ૦૨/૨૦૧૮)/૨૦૧૮ તારીખ ૨૪.૦૪.૨૦૧૮ના રોજની બાબતમાં આઈ.ઓ.સી.એલ., સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી, મુંબઈના મેનેજર (લેબ) શ્રી ગોવિંદ સિંઘની ઉલટતપસાણી.

પ્ર: તમારું નામ શું છે?

ઉ: શ્રી (ડૉ.) ગોવિંદ સિંઘ.

પ્ર: તમારી લાયકાત શું છે?

ઉ: પી.એચડી કેમિસ્ટ્રી.

પ્ર: તમારી પાસે કેટલા વર્ષનો અનુભવ છે?

ઉ: ૭ વર્ષ.

પ્ર: તમે અત્યાર સુધીમાં કેટલા નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે?

ઉ: મને જે પણ નમૂનાઓ સબમિટ કરવામાં આવ્યા છે, મેં તેનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: તમે પરીક્ષણ કરેલ નમૂનાઓની ચોક્કસ સંખ્યા શું છે?

ઉ: ડી.આર.આઈ. દ્વારા મને નમૂનાઓની જે પણ સંખ્યા સબમિટ કરવામાં આવી છે, મેં તેનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: શું તમે વ્યક્તિગત રીતે નમૂનાઓની તપાસ કરી છે?

ઉ: હા.

પ્ર: તમને ડી.આર.આઈ. પાસેથી નમૂનાઓ ક્યારે મળ્યા?

ઉ: ૦૯.૦૮.૨૦૧૮.

પ્ર: શું તમે જાતે અહેવાલ તૈયાર કર્યો છે?

ઉ: તેના માટે એક પ્રક્રિયા છે. સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા નમૂનાઓ પ્રાપ્ત થયા હતા, ત્યારબાદ મેં પરીક્ષણ કર્યું અને અહેવાલ તૈયાર કર્યો અને ત્યારબાદ મારા ઉપરી અધિકારીએ અહેવાલની સમીક્ષા કરી.

પ્ર: ડી.આર.આઈ. દ્વારા નમૂના જમ કર્યાના કેટલા દિવસ પછી, તમને નમૂના પ્રાપ્ત થયો?

ચુકાદો આપનાર સત્તાધિકારીએ વચ્ચે હસ્તક્ષેપ કર્યો અને કહ્યું કે આ રેકૉર્ડનો વિષય છે અને તે ચુકાદો આપનાર સત્તાધિકારી અને જેની ઉલટતપસાણી કરવામાં આવી રહી છે તે વ્યક્તિના સમયનો સંપૂર્ણ બગાડ છે.

પ્ર: એચ.એસ.ડી.ના નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કરવા માટેનું માનક વિશિષ્ટતા શું છે?

ઉ: આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫.

પ્ર: નમૂનાઓ માટે કેટલા માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું?

ઉ: લેબ ક્ષમતાઓ અનુસાર ધોરણમાં નિર્ધારિત કુલ ૧૪ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.

પ્ર: શું લેબમાં અન્ય માપદંડોની પરીક્ષણ સુવિધા ઉપલબ્ધ ન હોવાને કારણે ચોક્કસ માપદંડોનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હતું?

ઉ: હા, કારણ કે લેબ માર્કેટિંગ લેબ છે અને તે રિફાઈનિંગ લેબ નથી.

પ્ર: શું તમે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ નમૂનાનું પરીક્ષણ કર્યું છે?

ઉ: આ નમૂનાનું પરીક્ષણ ધોરણ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ કરવામાં આવ્યું છે અને આ વિશિષ્ટતા હેઠળ કુલ ૨૨ પરીક્ષણો આવરી લેવામાં આવ્યા છે જેમાંથી અમે અમારી લેબ ક્ષમતા મુજબ માત્ર ૧૪ માપદંડોનું પરીક્ષણ કર્યું છે.

(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૩૭. ચુકાદો આપનાર સત્તાધિકારી (એજ્યુડિકેટિંગ ઓથોરિટી) અને અપીલ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા તારવવામાં આવેલા તારણો અને નિષ્કર્ષો હાઈકોર્ટેના નિર્ણય સાથે ભળી ગયા હોવાથી, અમે અમારું ધ્યાન હાઈકોર્ટેના વિશ્લેષણ અને નિષ્કર્ષ પર કેન્દ્રિત કરીશું.

૩૮. પ્રશ્નવાળી આયાતી ચીજવસ્તુ એચ.એસ.ડી. છે તેવું હાઈકોર્ટેનું તારણ નીચેની પૂર્વભૂમિકા પર આધારિત હતું:

(એ) જો કે તે કાયદાની સ્થપાયેલી સ્થિતિ છે કે યોગ્ય વર્ગીકરણ દર્શાવવાનો બોજો ફરિયાદપક્ષ (રિવેન્યુ) પર રહેલો છે, પરંતુ જો ફરિયાદપક્ષ (રિવેન્યુ) તેના કેસને એવી પ્રબળતાની માત્રા સાથે સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ હોય કે જેથી કોઈ હકીકતનું અસ્તિત્વ સાબિત થયું હોવાનું કહી શકાય, તો તે પૂરતું હશે, અને ફરિયાદપક્ષના ભાગરૂપે ગણિતની ચોકસાઈ સાથે હકીકત સાબિત કરવી જરૂરી નથી.

(બી) એકવાર ફરિયાદપક્ષ (રેવેન્યુ) સંભાવનાઓની પ્રબળતાના આધારે વર્ગીકરણ સાબિત કરવામાં સક્ષમ થઈ જાય પછી, તે પછી બોજો તેના દાવાને સાબિત કરવા માટે આસામી (એસસી) પર સ્થાનાંતરિત થશે.

(સી) આ કેસમાં, હાઈકોર્ટ સંતુષ્ટ હતી કે નમૂનાના સંબંધમાં, ત્રીજી ચકાસણીમાં, એચ.એસ.ડી. સંબંધિત બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ IS1460:2005 ના ભારતીય ધોરણોની વિશિષ્ટતા હેઠળ નિર્ધારિત ૨૧ માંથી ૧૪ પરિમાણો સંતોષાયા હોવાથી, નમૂના હાઈ સ્પીડ ડીઝલનો હશે અને બેઝ ઓઈલનો નહીં.

(ડી) જો કે હાઈકોર્ટ આ હકીકતથી સભાન હતી કે હાઈ સ્પીડ ડીઝલ સંબંધિત IS1460:2005 હેઠળ નિર્ધારિત ૨૧ પરિમાણોના સંબંધમાં તમામ ચકાસણીઓ કરવામાં આવી ન હતી પરંતુ માત્ર ત્રીજી ચકાસણીમાં ૧૪ પરિમાણોના સંબંધમાં ૪ કરવામાં આવી હતી, અને આઈ.ઓ.સી.એલ. (આઈ.ઓ.સી.એલ.) ની પ્રયોગશાળા માત્ર ૧૪ ચકાસણીઓ કરવા માટે સજ્જ હતી કારણ કે તેની પાસે બાકીની સાત ચકાસણીઓ કરવાની સુવિધા ન હતી, સંભાવનાની પ્રબળતા પર સાબિત કરવાના સિદ્ધાંતને લાગુ કરીને, હાઈકોર્ટે એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો કે આયાતી ચીજવસ્તુ હાઈ સ્પીડ ડીઝલ છે અને બેઝ ઓઈલ નથી તે હકીકતના તેના બોજોમાંથી ફરિયાદપક્ષ (રેવેન્યુ) મુક્ત થવામાં સક્ષમ રહ્યો છે.

(ઈ) આમ આયોજન કરતી વખતે, હાઈકોર્ટે આઈ.ઓ.સી.એલ. (આઈ.ઓ.સી.એલ.) પ્રયોગશાળાના નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના પુરાવાથી પ્રભાવિત થઈ હતી જેમણે ચકાસણી કરી હતી અને હાઈકોર્ટનું એવું મંતવ્ય હતું કે આવા નિષ્ણાત પુરાવાઓને અવગણી શકાય નહીં.

(એફ) હાઈકોર્ટે એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો કે ટ્રિબ્યુનલે એ હકીકતને અવગણી હતી કે ત્રણ અલગ-અલગ પ્રયોગશાળાઓમાં હાથ ધરવામાં

આવેલી તમામ ચકાસણીઓ માત્ર એક જ વસ્તુ દર્શાવે છે કે નમૂનાએ એચ.એસ.ડી. ની વિશેષતાઓ દર્શાવી છે.

(જી) હાઈકોર્ટે એમ પણ ઠેરવ્યું કે સામાવાળા (આસામીઓ) એવું કંઈપણ દર્શાવવામાં સક્ષમ નથી જેના આધારે એમ કહી શકાય કે જો નિર્ધારિત ૨૧/૨૨ ચકાસણીઓમાંથી તમામ ચકાસણીઓ હાથ ધરવામાં ન આવે, તો અહેવાલ અધૂરો રહેશે અને પુરાવામાં સ્વીકાર્ય રહેશે નહીં અથવા નમૂનાના સ્વરૂપ વિશે નિર્ણાયક રહેશે નહીં.

(એચ) હાઈકોર્ટે એવો પણ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો કે જ્યારે ૧૪ ચકાસણીઓ નમૂનાને હાઈ સ્પીડ ડીઝલ તરીકે દર્શાવે છે, ત્યારે માત્ર એ કારણસર કે આ ચકાસણીઓ કરવા માટે પૂરતી સુવિધાના અભાવને કારણે પ્રયોગશાળાઓ દ્વારા અન્ય ૭ ચકાસણીઓ હાથ ધરી શકાતી નથી, તેવા કાનૂની જોગવાઈના દ્રષ્ટિકોણથી આવા પુરાવાઓને અવગણી શકાય નહીં કે ફરિયાદપક્ષ (રેવેન્યુ) એ તેના કેસને ગાણિતિક ચોકસાઈ સાથે અને શંકાની બહાર સાબિત કરવાની જરૂર નથી.

૩૯. હાઈકોર્ટે દ્વારા નોંધવામાં આવેલા કાયદાના સિદ્ધાંત સામે કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં કે કોઈપણ આચારી ચીજવસ્તુના વર્ગીકરણ અંગેનો પુરાવાનો બોજો ફરિયાદપક્ષ/કસ્ટમ્સ સત્તાધિકારી પર છે અને ટેરિફ એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહીમાં પુરાવાનું ધોરણ "શંકાથી પરે" નથી. જો કે, કસ્ટમ્સ એક્ટ હેઠળ વર્ગીકરણ માટે "સંભભાવનાની પ્રબળતા" એ યોગ્ય કસોટી હોઈ શકે છે કે કેમ તેની તપાસ ટેરિફ એક્ટના ભાગ ૨ માં પ્રથમ અનુસૂચિ – આચાર ટેરિફમાં પ્રદાન કર્યા મુજબ "આ અનુસૂચિના અર્થઘટન માટેના સામાન્ય નિયમો" ના પ્રકાશમાં કરવી જરૂરી રહેશે (જે હવે પછી "નિયમો" તરીકે ઉલ્લેખિત છે).

૪૦. ઉપરોક્ત નિયમો એ સિદ્ધાંતો પ્રદાન કરે છે જેના આધારે ટેરિફ એક્ટની પ્રથમ અનુસૂચિમાં આપેલી ચીજવસ્તુઓનું વર્ગીકરણ કરવાનું છે, જે નીચેના ત્રણેય મંચોના ધ્યાન બહાર ગયું હતું અને દરેક મંચે અગાઉ ચર્ચા કર્યા મુજબ ઉપરોક્ત અર્થઘટનના નિયમોની વિરુદ્ધમાં ચર્ચા કર્યા મુજબ પ્રશ્નવાળી ચીજવસ્તુઓ/પદાર્થોનું યોગ્ય વર્ગીકરણ નક્કી કરવા માટે પોતાની પદ્ધતિ અપનાવી હતી.

૪૧. ઉપરોક્ત નિયમોનો નિયમ ૧ એવું પ્રતિપાદિત કરે છે કે વર્ગીકરણ હેડિંગની શરતો અને સંબંધિત કલમ અથવા પ્રકરણની નોંધોના આધારે નક્કી કરવામાં આવશે.

નિયમ ૨ ત્યારે લાગુ કરવાનો રહે છે જ્યારે તે અધૂરી અથવા અસમાપ્ત ચીજવસ્તુ અથવા પદાર્થોના મિશ્રણ સાથે સંબંધિત હોય, જેની સાથે આપણને કોઈ લેવાદેવા નથી.

નિયમ ૩ ત્યારે આકર્ષાય છે જ્યારે અમુક કારણોસર, ચીજવસ્તુઓ પ્રથમદર્શનીય રીતે (પ્રિમા ફેસી) બે કે તેથી વધુ હેડિંગ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવા યોગ્ય હોય. આ પરિસ્થિતિ પણ વર્તમાન કેસમાં ઊભી થતી નથી.

નિયમ ૪ વધુમાં જોગવાઈ કરે છે કે જે ચીજવસ્તુઓ ઉપરોક્ત નિયમો અનુસાર વર્ગીકૃત કરી શકાતી નથી તેને તે ચીજવસ્તુઓને યોગ્ય હેડિંગ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જેની સાથે તેઓ "સૌથી વધુ સમાન" (મોસ્ટ અકીન) હોય.

વધુ સારી રીતે સમજવા માટે, ઉપરોક્ત નિયમોના સંબંધિત ભાગો નીચે મુજબ પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે.

આ અનુસૂચિના અર્થઘટન માટેના સામાન્ય નિયમો

આ અનુસૂચિમાં ચીજવસ્તુઓનું વર્ગીકરણ નીચેના સિદ્ધાંતો દ્વારા સંચાલિત થશે:

૧. કલમો, પ્રકરણો અને ઉપ-પ્રકરણોના શીર્ષકો માત્ર સંદર્ભની સરળતા માટે પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે; કાનૂની હેતુઓ માટે, વર્ગીકરણ હેડિંગની શરતો અને કોઈપણ સંબંધિત કલમ અથવા પ્રકરણની નોંધો અનુસાર નક્કી કરવામાં આવશે અને, શરત એ છે કે આવા હેડિંગ અથવા નોંધો અન્યથા આવશ્યક ન હોય, તો નીચેની જોગવાઈઓ અનુસાર:

૨. (એ) કોઈપણ હેડિંગમાં કોઈ વસ્તુનો સંદર્ભ એવું માનવામાં આવશે કે તેમાં અસમાપ્ત અથવા અધૂરી વસ્તુનો સંદર્ભ સામેલ છે, શરત એ છે કે, જે રીતે રજૂ કરવામાં આવે છે, તેમાં અસમાપ્ત અથવા અધૂરી વસ્તુ સંપૂર્ણ અથવા સમાપ્ત વસ્તુનું આવશ્યક લક્ષણ ધરાવે છે. તે વસ્તુ સંપૂર્ણ અથવા સમાપ્ત (અથવા આ નિયમની રૂએ સંપૂર્ણ અથવા સમાપ્ત તરીકે વર્ગીકૃત થવાને પાત્ર) હોવાનો સંદર્ભ સામેલ કરવા માટે પણ લેવામાં આવશે, જે અસંયુક્ત અથવા વિખેરાયેલી સ્થિતિમાં રજૂ કરવામાં આવી હોય.

(બી) હેડિંગમાં કોઈપણ સામગ્રી અથવા પદાર્થનો સંદર્ભ એવું માનવામાં આવશે કે તેમાં અન્ય સામગ્રીઓ અથવા પદાર્થો સાથે તે સામગ્રી અથવા પદાર્થના મિશ્રણ અથવા સંયોજનોનો સંદર્ભ સામેલ છે. આપેલ સામગ્રી અથવા પદાર્થની ચીજવસ્તુઓનો કોઈપણ સંદર્ભ એવું માનવામાં આવશે કે તેમાં સંપૂર્ણપણે અથવા આંશિક રીતે આવી સામગ્રી અથવા પદાર્થથી બનેલી ચીજવસ્તુઓનો સંદર્ભ સામેલ છે. એક કરતાં વધુ સામગ્રી અથવા

પદાર્થથી બનેલી ચીજવસ્તુઓનું વર્ગીકરણ નિયમ ૩ ના સિદ્ધાંતો અનુસાર રહેશે.

૩. જ્યારે નિયમ ૨(બી) ના પ્રયોગ દ્વારા અથવા અન્ય કોઈપણ કારણસર, ચીજવસ્તુઓ, પ્રથમદર્શનીય રીતે (પ્રિમા ફેસી), બે કે તેથી વધુ હેડિંગ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવા યોગ્ય હોય, ત્યારે વર્ગીકરણ નીચે મુજબ હાથ ધરવામાં આવશે:

(એ) જે હેડિંગ સૌથી ચોક્કસ વર્ણન પૂરું પાડે છે તેને વધુ સામાન્ય વર્ણન પૂરું પાડતા હેડિંગ કરતા પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે. જો કે, જ્યારે બે કે તેથી વધુ હેડિંગમાંથી દરેક હેડિંગ મિશ્રિત અથવા સંયુક્ત ચીજવસ્તુઓમાં સમાવિષ્ટ સામગ્રી અથવા પદાર્થોના માત્ર એક ભાગનો અથવા છૂટક વેચાણ માટે મૂકેલા સેટની વસ્તુઓના માત્ર એક ભાગનો સંદર્ભ આપે છે, ત્યારે તે હેડિંગ્સને તે ચીજવસ્તુઓના સંબંધમાં સમાન રીતે ચોક્કસ તરીકે ગણવામાં આવશે, ભલે તેમાંથી એક ચીજવસ્તુઓનું વધુ સંપૂર્ણ અથવા સચોટ વર્ણન આપતું હોય.

(બી) મિશ્રણો, વિવિધ સામગ્રીઓથી બનેલી અથવા વિવિધ ઘટકોથી બનેલી સંયુક્ત ચીજવસ્તુઓ, અને છૂટક વેચાણ માટે સેટમાં મૂકેલી ચીજવસ્તુઓ, જેને (એ) ના સંદર્ભમાં વર્ગીકૃત કરી શકાતી નથી, તેને એવી રીતે વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જાણે કે તે તે સામગ્રી અથવા ઘટકથી બનેલી હોય જે તેમને તેમનું આવશ્યક લક્ષણ આપે છે, જ્યાં સુધી આ માપદંડ લાગુ પડતો હોય ત્યાં સુધી.

(સી) જ્યારે ચીજવસ્તુઓને (એ) અથવા (બી) ના સંદર્ભમાં વર્ગીકૃત કરી શકાતી ન હોય, ત્યારે તેમને તે હેડિંગ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જે સમાન રીતે વિચારણાને પાત્ર હોય તેવા હેડિંગ્સમાં આંકડાકીય ક્રમમાં છેલ્લે આવે છે.

જ. જે ચીજવસ્તુઓ ઉપરોક્ત નિયમો અનુસાર વર્ગીકૃત કરી શકાતી નથી તેને તે ચીજવસ્તુઓને યોગ્ય હેડિંગ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જેની સાથે તેઓ સૌથી વધુ સમાન હોય.

પ. અગાઉની જોગવાઈઓ ઉપરાંત, તેમાં ઉદ્દેશિત ચીજવસ્તુઓના સંબંધમાં નીચેના નિયમો લાગુ થશે:

(એ) કેમેરાના કેસ, સંગીતના સાધનોના કેસ, બંદૂકના કેસ, ચિત્રકામના સાધનોના કેસ, નેકલેસના કેસ અને સમાન કન્ટેનર, ખાસ કરીને ચોક્કસ વસ્તુ અથવા વસ્તુઓના સમૂહને સમાવવા માટે આકારના અથવા ફિટ કરેલા, લાંબા ગાળાના ઉપયોગ માટે યોગ્ય અને જે વસ્તુઓ માટે બનાવાયેલ છે તેની સાથે રજૂ કરવામાં આવ્યા છે, તેને આવી વસ્તુઓ સાથે વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જ્યારે સામાન્ય રીતે તેની સાથે વેચાતી પ્રકારની હોય. જો કે, આ નિયમ એવા કન્ટેનરને લાગુ પડતું નથી જે સમગ્ર વસ્તુને તેનું આવશ્યક લક્ષણ આપે છે;

(બી) ઉપરોક્ત (એ) ની જોગવાઈઓને આધીન, તેમાં રહેલી ચીજવસ્તુઓ સાથે રજૂ કરાયેલ પેકિંગ સામગ્રી અને પેકિંગ કન્ટેનરને ચીજવસ્તુઓ સાથે વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જો તે આવી ચીજવસ્તુઓ પેક કરવા માટે સામાન્ય રીતે વપરાતા પ્રકારના હોય. જો કે, આ જોગવાઈ ત્યારે લાગુ પડતી નથી જ્યારે આવી પેકિંગ સામગ્રી અથવા પેકિંગ કન્ટેનર પુનરાવર્તિત ઉપયોગ માટે સ્પષ્ટપણે યોગ્ય હોય.

ડ. કાનૂની હેતુઓ માટે, હેડિંગના ઉપ-હેડિંગમાં ચીજવસ્તુઓનું વર્ગીકરણ તે ઉપ-હેડિંગ્સની શરતો અને કોઈપણ સંબંધિત ઉપ-હેડિંગ નોંધો અને, યથાવત ફેરફારો સાથે (મ્યુટાટીસ મ્યુટાન્ડી), ઉપરોક્ત નિયમો અનુસાર નક્કી કરવામાં આવશે, આ સમજ સાથે કે માત્ર સમાન સ્તરના ઉપ-હેડિંગ્સ જ તુલનાત્મક છે. આ નિયમના હેતુઓ માટે

સંબંધિત કલમ અને પ્રકરણની નોંધો પણ લાગુ પડે છે, સિવાય કે સંદર્ભ અન્યથા આવશ્યક ન કરે.

XXXXXXXXXXXXX”

(ભારપૂર્વક રજૂઆત)

૪૨. ઉપરોક્ત નિયમ ૪ એ અત્યંત સ્પષ્ટ કરે છે કે જે ચીજવસ્તુઓ અગાઉના નિયમો અનુસાર વર્ગીકૃત કરી શકાતી નથી તેને તે ચીજવસ્તુઓને યોગ્ય હેડિંગ હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જેની સાથે તેઓ "સૌથી વધુ સમાન" હોય.

એવી પરિસ્થિતિઓ હોઈ શકે છે જ્યાં, વૈજ્ઞાનિક પ્રગતિઓ, નવીનતાઓ અને શોધોને કારણે, નવા આયાતી ઉત્પાદનો હોઈ શકે છે જે ટેરિફ એક્ટ હેઠળના પ્રકરણો, હેડિંગ્સ અથવા નોંધો હેઠળ ઉલ્લેખિત વિશિષ્ટતાઓમાં બરાબર બેસતા ન હોય. આવા સંજોગોમાં, જો આ વસ્તુઓની વિશેષતાઓ ગાઢ સામ્યતા દર્શાવે છે, આમ, ટેરિફ એક્ટની પ્રથમ અનુસૂચિમાં પહેલેથી જ નિર્દિષ્ટ કરેલી those વસ્તુઓ/ચીજવસ્તુઓ સાથે "સૌથી વધુ સમાન" છે, તો આ નવા ઉત્પાદનો તે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જેની સાથે આ આયાતી ચીજવસ્તુઓ "સૌથી વધુ સમાન" છે અથવા સૌથી નિકટની સામગ્રી કે સમાનતા ધરાવે છે.

૪૩. પ્રસ્તુત કેસમાં અગાઉ ચર્ચા કર્યા મુજબ, ત્રણ પ્રયોગશાળા ચકાસણીઓ અને નિષ્ણાતના અભિપ્રાયના પુરાવાઓના આધારે, હાઈકોર્ટે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે કસ્ટમ્સ સત્તાધિકારી સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરીને આયાતી ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે તે સાબિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યા છે. હાઈકોર્ટે

નિયમ ૪ હેઠળ પરિકલ્પિત "સૌથી વધુ સમાન" કસોટીનો આશ્રય લઈને તેના નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ઉપરોક્ત નિયમોનો સંદર્ભ લીધો ન હતો.

૪૪. આપણે આગળ વધીએ તે પહેલાં, ઉપરોક્ત ચકાસણી અહેવાલો અને નિષ્ણાતના પુરાવાની ગંભીરતાથી તપાસ કરવી યોગ્ય રહેશે.

૪૫. ૧૧.૦૫.૨૦૧૮ ના રોજ વડોદરા ખાતેની સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ લેબોરેટરી દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા પ્રથમ અહેવાલની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવાથી જણાશે કે નમૂનાઓની ચકાસણી ૨૧ માંથી માત્ર ૮ પરિમાણોના સંબંધમાં કરવામાં આવી હતી. સદર ૮ પરિમાણોના સંબંધમાં પણ, ફ્લેશ પોઈન્ટ અંગે, જેના માટે પેન્સ્કી માર્ટન્સ ક્લોઝ્ડ કપ (પી.એમ.સી.સી.) ચકાસણી મુજબ વિશિષ્ટતા ૬૬ (ન્યૂનતમ) છે, પરિણામ તે ૬૬° સેલ્સિયસથી ઉપર હોવાનો ઉલ્લેખ કરે છે. તેથી, ફ્લેશ પોઈન્ટના સંબંધમાં એવું કહી શકાય નહીં કે નમૂનો આ વિશિષ્ટતા સાથે સુસંગત છે.

ચકાસણી અહેવાલમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે વિશ્લેષણાત્મક પરિમાણને ધ્યાનમાં રાખીને, "નમૂનામાં IS1460:2005 સાથે સુસંગત હાઈ સ્પીડ ડીઝલ/ઓટોમોટિવ ફ્યુઅલ ઓઈલની વિશેષતાઓ છે" અને તે બેઝ ઓઈલ નથી. જો કે, સદર અહેવાલ ખાસ કરીને એવો અભિપ્રાય આપતો નથી કે નમૂનો એચ.એસ.ડી. નો છે અથવા તેને એચ.એસ.ડી. ના નમૂના તરીકે ગણી શકાય. અહેવાલ માત્ર એમ કહે છે કે નમૂનામાં એચ.એસ.ડી. ઓઈલની વિશેષતાઓ છે. જ્યારે અભિપ્રાય એમ કહે છે કે નમૂનામાં અન્ય સંભવિત અભિપ્રાયથી વિપરીત

હાઈ સ્પીડ ડીઝલની વિશેષતાઓ છે કે નમૂનો હાઈ સ્પીડ ડીઝલ ઓઈલ છે અથવા ગણી શકાય, ત્યારે તેમાં જમીન-આકાશનો તફાવત છે. જો પ્રશ્નવાળી વસ્તુમાં ફક્ત ચોક્કસ નિર્દિષ્ટ વસ્તુની અમુક વિશેષતાઓ જ હોય, તો શું પ્રશ્નવાળી વસ્તુને નિર્દિષ્ટ વસ્તુ તરીકે ગણી શકાય અથવા તેની સાથે સરખાવી શકાય? આપણને ડર છે કે, જવાબ નકારાત્મક જ હોવો જોઈએ, સિવાય કે અભિપ્રાય સ્પષ્ટપણે જણાવે કે પ્રશ્નવાળી વસ્તુ (નમૂનાઓ) માં રહેલી મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓને કારણે, પ્રશ્નવાળી વસ્તુ અને નિર્દિષ્ટ વસ્તુ (વર્તમાન કેસમાં એચ.એસ.ડી.) પ્રશ્નવાળી વસ્તુને નિર્દિષ્ટ વસ્તુ સાથે ઓળખવા માટે પૂરતા પ્રમાણમાં સમાન છે.

૪૬. વડોદરા ખાતેની સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ લેબોરેટરીનો પ્રથમ અહેવાલ, જો કે, એવું કહેતો નથી કે મેળવેલી વિશેષતાઓને કારણે, ચકાસાયેલ નમૂનાને એચ.એસ.ડી. ના નમૂના તરીકે ગણી શકાય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, નિષ્ણાત દ્વારા પ્રથમ ચકાસણીના પરિણામમાં કોઈ સ્પષ્ટ અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો નથી કે નમૂનાઓ ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના જ છે અથવા તેને એચ.એસ.ડી. ના નમૂના તરીકે ગણી શકાય.

૪૭. તેથી, આપણા મતે, નિર્ધારિત ૨૧/૨૨ સામે ૮ પરિમાણોની તપાસ પર આધારિત પ્રથમ ચકાસણીને એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવા માટે નિર્ણાયક અભિપ્રાય ગણી શકાય નહીં કે નમૂનો ખરેખર એચ.એસ.ડી. નો જ છે. ઉપરોક્ત

અભિપ્રાયના આધારે નમૂનો એચ.એસ.ડી. નો છે એમ કહેવું અટકળભર્યું અથવા ધારણા પર આધારિત હશે.

૪૮. ૦૩.૦૭.૨૦૧૮ ના રોજ સેન્ટ્રલ રેવેન્યુઝ કંટ્રોલ લેબોરેટરી (સી.આર.સી.એલ.), નવી દિલ્હી દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા બીજા ચકાસણી અહેવાલ પર આવીએ તો, સદર અહેવાલ દર્શાવે છે કે નમૂનાની ચકાસણી નિર્ધારિત ૨૧/૨૨ પરિમાણોમાંથી ૧૨ ના સંબંધમાં કરવામાં આવી હતી અને આપણે શોધી કાઢીએ છીએ કે ઉપરોક્ત ૧૨ પરિમાણોમાંથી, ઓછામાં ઓછા ૨ પરિમાણો પર, નમૂનો IS 1460:2005 ની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરતો જણાતો નથી.

૪૯. આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ, ફ્લેશ પોઈન્ટ ૬૬° સે. લઘુત્તમ છે, જ્યારે સદર સેમ્પલના સંદર્ભમાં પરીક્ષણ પરિણામ ૧૧૩° સે. દર્શાવવામાં આવ્યું છે જે નિર્ધારિત લઘુત્તમ વિશિષ્ટતા કરતાં ઘણું વધારે છે. વધુમાં, ડિસ્ટિલેશન રેન્જ કે જેના માટે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ દ્વારા ૩૫૦° સે. પર ૮૫ (લઘુત્તમ) અને ૩૭૦° સે. પર ૮૫ (લઘુત્તમ) નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે, તેના સેમ્પલના પરીક્ષણનું પરિણામ ૩૫૬° સે. પર ૨૩૮, ૩૫૮° સે. પર ૨૩૪, ૩૫૨° સે. પર ૨૩૪, ૩૫૪° સે. પર ૨૩૮, ૩૫૬° સે. પર ૨૪૦, ૩૪૪° સે. પર ૨૩૮, ૩૫૪° સે. પર ૨૪૦, ૩૫૦° સે. પર ૨૪૦, ૩૪૨° સે. પર ૨૪૦ અને ૩૨૫° સે. પર ૨૩૮ હોવાનું દર્શાવે છે. પરીક્ષણ પરિણામમાં દર્શાવેલા આ

આંકડા આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબના ૮૫ (લઘુત્તમ) અને ૯૫ (લઘુત્તમ) ના નિર્ધારિત આંકડા કરતા ઘણા વધારે છે.

સંજોગો જોતાં, આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ ૨૧ માંથી ૧૨ પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં બીજું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું, તેમ છતાં ફ્લેશ પોઈન્ટ અને ડિસ્ટિલેશન રેન્જ એમ ૨ પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં સેમ્પલ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ ની વિશિષ્ટતાઓ સાથે મેળ ખાતા નથી. આમ, એવું કહી શકાય કે સેમ્પલ માત્ર ૧૦ પેરામીટર્સને અનુરૂપ છે. જો એમ હોય, તો શું એવું કહી શકાય કે સેમ્પલ હાઈ સ્પીડ ડિઝલનું છે? અમને તેમાં શંકા છે.

૫૦. એવું નોંધવામાં આવ્યું છે કે પહેલા પરીક્ષણ અહેવાલમાં આપવામાં આવેલા અભિપ્રાયના કેસની જેમ, બીજા અહેવાલમાં પણ માત્ર એવું ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે દસ સેમ્પલમાંથી દરેક સેમ્પલ આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ / ઓટોમોટિવ ડિઝલ ફ્યુઅલની વિશિષ્ટતાઓને અનુરૂપ છે (જો કે ઉપર જણાવ્યા મુજબ બે પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં નથી). બીજા પરીક્ષણ અહેવાલમાં ખાસ એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે નક્કી કરાયેલી લાક્ષણિકતાઓને કારણે, સેમ્પલને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણી શકાય. બીજો અહેવાલ પણ સેમ્પલ એચ.એસ.ડી. ના છે તેવું કોઈ નિશ્ચિત તારણ કે અભિપ્રાય આપવાનું ટાળે છે, સિવાય કે તે એવું જણાવે છે કે આ સેમ્પલ આઈ.એસ. વિશિષ્ટતાને અનુરૂપ છે (જો કે ૨૧ વિશિષ્ટતાઓમાંથી માત્ર ૧૦ ના સંદર્ભમાં).

૫૧. ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન લિમિટેડ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા ત્રીજા પરીક્ષણ અહેવાલ પર આવીએ જે તારીખ ૧૪.૦૮.૨૦૧૮ નો છે અને જેના પર હાઇકોર્ટ દ્વારા ખૂબ મોટો આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તેમાં પણ આવો જ અનિર્ણાયક અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો છે. રસપ્રદ વાત એ છે કે, આપણે એ પણ નોંધ્યું છે કે ફ્લેશપોઇન્ટ નામના પેરામીટરના સંદર્ભમાં, ત્રીજા અહેવાલમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે સેમ્પલનો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૧૧૨° સે. છે જે આઇ.એસ. વિશિષ્ટતા હેઠળ ઉલ્લેખિત લઘુત્તમ ફ્લેશપોઇન્ટ ૬૬° સે. કરતાં ઘણો વધારે છે. એ નોંધી શકાય કે પહેલા અહેવાલમાં, સેમ્પલનો ફ્લેશપોઇન્ટ ૬૬° સે. કરતા ઉપર દર્શાવવામાં આવ્યો છે, જે બીજા અને ત્રીજા અહેવાલથી વિપરીત તદ્દન અસ્પષ્ટ છે, જે ખૂબ ઊંચા ફ્લેશ પોઇન્ટ્સનો ઉલ્લેખ કરે છે. તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે જ્યાં સુધી ફ્લેશપોઇન્ટના પેરામીટરનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી સેમ્પલ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ બ્યુરો ઓફ સ્પેસિફિકેશન આઇ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ ને ખરા અર્થમાં અનુરૂપ છે.

જે બાબત આપણને મૂંઝવણમાં મૂકે છે તે એ છે કે શું ત્રીજા પરીક્ષણમાં ૨૧ માંથી માત્ર ૧૪ પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં જ કરવામાં આવેલા પરીક્ષણોના આધારે એવું કહી શકાય કે સેમ્પલ એચ.એસ.ડી. ના છે?

૫૨. તે નોંધપાત્ર છે કે અગાઉના બે પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ અહેવાલોની જેમ, ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન લિમિટેડની સેન્ટ્રલ લેબોરેટરી દ્વારા તૈયાર કરવામાં

આવેલ ત્રીજો અહેવાલ પણ એવો સ્પષ્ટ અને નિશ્ચિત અભિપ્રાય આપતો નથી કે પરીક્ષણ કરાયેલા સેમ્પલ ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના જ છે.

ત્રીજા અહેવાલમાં રીમાર્ક્સ માં, ફક્ત જ હેઠળ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે,

“આ સેમ્પલ સુધારેલા વિશિષ્ટતા આઈ.એસ.:૧૪૬૦:૨૦૦૫ (IS:1460:2005) મુજબ અમારી લેબમાં પરીક્ષણ કરાયેલા માત્ર ૧૪ પેરામીટર્સ માટેની વિશિષ્ટતાને સંતોષે છે.”

૨૧ માંથી ૧૪ પેરામીટર્સની સુસંગતતાને ધ્યાનમાં રાખીને સેમ્પલ હાઈ સ્પીડ ડિઝલ તરીકે ગણવા માટે લાયક છે તેવું દર્શાવતી અન્ય કોઈ ટ્રિપ્પણી, અવલોકન કે અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યા નથી.

૫૩. નિષ્ણાતોના આવા અભિપ્રાયની ગેરહાજરીમાં સેમ્પલ એચ.એસ.ડી. ના છે તેવું અનુમાન કરવાનું ન્યાયિક સત્તાધિકારી / હાઈકોર્ટ પર છોડવામાં આવ્યું હતું.

૫૪. હાલના કેસમાં એક નોંધપાત્ર પાસું એ છે કે જ્યારે તેલ એચ.એસ.ડી. છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત વૈજ્ઞાનિક માપદંડો ઉપલબ્ધ છે, ત્યારે ન્યાયિક સત્તાધિકારી / ટ્રિબ્યુનલ / હાઈકોર્ટને આ મુદ્દો નક્કી કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું. અહીં સાબિત કરવાની હકીકત કોઈ એવી ઘટના, પરિસ્થિતિ, પરિઘટના કે બનાવ નથી કે જેને સંભાવનાના પ્રબળતાના ધોરણના આધારે તેના અસ્તિત્વને સાબિત કરવા માટે પુરાવાના સમૂહની જરૂર પડે. સામેલ મુદ્દો ચોક્કસ નિર્ધારિત વિશિષ્ટતાઓ પર આધારિત હાલની સામગ્રી / વસ્તુના યોગ્ય વર્ગીકરણ વિશે છે. આના માટે માત્ર આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળ ઉલ્લેખિત વિશિષ્ટતાઓનો સંદર્ભ લેવાની જરૂર છે અને એકવાર સેમ્પલ

વિશિષ્ટતાઓ સાથે સુસંગત થઈ જાય, તે તદનુસાર એચ.એસ.ડી. તરીકે ઓળખવામાં આવશે / વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે જેને કોઈપણ વિશ્લેષણ કે પુરાવાઓની આકારણીની જરૂર રહેશે નહીં. નિયમો એવી જોગવાઈ કરતા નથી કે ઉપરોક્ત પેરામીટર્સનું આંશિક પાલન કરનાર કોઈપણ પદાર્થને નિર્ધારિત પદાર્થ તરીકે ગણવામાં આવશે અથવા માનવામાં આવશે. જો આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ તમામ ૨૧ પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં પરીક્ષણો કરવામાં આવ્યા હોય, અને જો પરિણામો આ તમામ પેરામીટર્સ સાથે સુસંગત હોય, તો સેમ્પલ ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના જ છે એવું તારણ કાઢવામાં કોઈ મુશ્કેલી રહેશે નહીં. આ સમસ્યા એટલા માટે ઉભી થઈ છે કારણ કે પરીક્ષણો તમામ પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં નહીં પરંતુ માત્ર થોડા પેરામીટર્સના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યા હતા, જેના કારણે તે આ પરીક્ષણોના આધારે સાબિત થયું છે કે નહીં તે નક્કી કરવાનું ન્યાયિક સત્તાધિકારીઓ / ટ્રિબ્યુનલ / હાઈકોર્ટના વિવેકાધીન ઉપર છોડી દેવામાં આવ્યું છે. આમ, આ પ્રક્રિયાએ પુરાવાઓની વ્યક્તિગત આકારણી અને મૂલ્યાંકનનું તત્વ દાખલ કર્યું છે.

૫૫. હાલના કેસમાં, હાઈકોર્ટે જેના આધારે પોતાનું તારણ કાઢ્યું છે તે પુરાવાઓ / સામગ્રીઓ પરીક્ષણ અહેવાલો અને નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના પુરાવા છે. આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળના તમામ ૨૧ નિર્ધારિત પેરામીટર્સ અંગે પરીક્ષણ અહેવાલો નિર્ણાયક ન હોવાથી અને ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના પુરાવા પણ નિશ્ચિત ન હોવાથી, પરીક્ષણ અહેવાલ અને નિષ્ણાતના અભિપ્રાયનું યોગ્ય રીતે મૂલ્યાંકન કરવું જરૂરી બનશે.

૫૬. ૧૮૭૨ ના ધ એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૪૫ નિષ્ણાતના અભિપ્રાય સાથે સંબંધ ધરાવે છે, જે નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

“કલમ ૪૫.

નિષ્ણાતોના અભિપ્રાય.

જ્યારે કોર્ટે વિદેશી કાયદાના, અથવા વિજ્ઞાનના અથવા કળાના કોઈ મુદ્દા પર, અથવા હસ્તાક્ષર અથવા અંગૂઠાની છાપની ઓળખ બાબતે કોઈ અભિપ્રાય બાંધવાનો હોય, ત્યારે તેવા વિદેશી કાયદા, વિજ્ઞાન કે કળામાં, અથવા હસ્તાક્ષર કે અંગૂઠાની છાપની ઓળખના પ્રશ્નોમાં વિશેષ કુશળતા ધરાવનાર વ્યક્તિઓના તે મુદ્દા પરના અભિપ્રાયો સુસંગત હકીકતો છે.

તેવી વ્યક્તિઓને નિષ્ણાતો કહેવામાં આવે છે.”

૫૭. જો કે નિષ્ણાતોના અભિપ્રાયો ગમે તેટલા વજનદાર હોય, તો પણ તે કોર્ટ પર બંધનકર્તા નથી અને વિવાદમાં રહેલી કોઈપણ હકીકત પર અંતિમ નિર્ણય પર પહોંચવા માટે કોર્ટે તેને ધ્યાનમાં લેવા માટે માત્ર સુસંગત છે. જો કે, કોર્ટો વિજ્ઞાનના વિષયમાં નિષ્ણાત ન હોવાથી, તેઓ સામાન્ય રીતે વૈજ્ઞાનિક અહેવાલ સ્વીકારે છે અને તેના પર કાર્યવાહી કરે છે. પરંતુ જ્યાં નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય અમુક ખામીઓ અથવા અસ્પષ્ટતાઓ, સ્પષ્ટતાના અભાવ અથવા અપૂરતીતાથી પીડાતો હોય, ત્યારે તે ન્યાયિક તપાસને આધીન રહેશે અને આવા સંજોગોમાં સંપૂર્ણપણે તેના પર આધાર રાખવો સલામત રહેશે નહીં.

૫૮. નિષ્ણાત સાક્ષીઓ સંબંધિત આ કોર્ટના વિચારોને આપણે ટૂંકમાં યાદ કરી શકીએ છીએ.

૫૯. એચ.પી. રાજ્ય વિ. જે લાલ, (૧૯૯૯) ૭ એસ.સી.સી. ૨૮૦ ના કેસમાં આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે નિષ્ણાત સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા તેના નિષ્કર્ષોના સમર્થનમાં જણાવેલા કારણો અને પૂરા પાડવામાં આવેલ ડેટા તથા સામગ્રી પર આધાર રાખે છે જે તેના નિષ્કર્ષોનો આધાર બનાવે છે. આમ નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

“૧૮. નિષ્ણાત એ હકીકતનો સાક્ષી નથી. તેનો પુરાવો ખરેખર સલાહકાર સ્વરૂપનો છે. નિષ્ણાત સાક્ષીની ફરજ એ છે કે ન્યાયાધીશને નિષ્કર્ષોની ચોકસાઈ ચકાસવા માટે જરૂરી વૈજ્ઞાનિક માપદંડ પૂરા પાડવા જેથી ન્યાયાધીશ કેસના પુરાવા દ્વારા સાબિત થયેલી હકીકતો પર આ માપદંડ લાગુ કરીને પોતાનો સ્વતંત્ર નિર્ણય લેવા સક્ષમ બને. વૈજ્ઞાનિક અભિપ્રાયનો પુરાવો, જો સમજી શકાય તેવો, ખાતરીપૂર્વકનો અને ચકાસાયેલો હોય તો તે કેસના અન્ય પુરાવાઓ સાથે ધ્યાનમાં લેવા માટેનું એક પરિબળ અને ઘણીવાર એક મહત્વપૂર્ણ પરિબળ બની જાય છે. આવા સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા તેના નિષ્કર્ષોના સમર્થનમાં જણાવેલા કારણો અને પૂરા પાડવામાં આવેલ ડેટા તથા સામગ્રી પર આધાર રાખે છે જે તેના નિષ્કર્ષોનો આધાર બનાવે છે.”

(ભારત રજૂઆત સાથે)

૬૦. દયાલ સિંઘ વિ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય, (૨૦૧૨) ૮ એસ.સી.સી. ૨૬૩ ના કેસમાં આ કોર્ટે ઉપરોક્ત દ્રષ્ટિકોણનું પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો.

તેવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે નિષ્ણાતના પુરાવાને સંચાલિત કરનાર આવશ્યક સિદ્ધાંત એ છે કે નિષ્ણાતે માત્ર તેના અભિપ્રાયના સમર્થનમાં કારણો જ પૂરા પાડવાના નથી પરંતુ પરિણામ સીધું પ્રદર્શિત થવું જોઈએ. આમ, જો નિષ્ણાતનો અહેવાલ આડેધડ, અપૂરતો અથવા અસ્પષ્ટ હોય અને સમાનતાઓ અથવા અસમાનતાઓની માહિતી તેના અહેવાલમાં અને કેસમાં તેના પુરાવામાં ઉપલબ્ધ ન હોય, તો તેનો અભિપ્રાય કોઈ કામનો નથી.

તેનું પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યું હતું કે નિષ્ણાતના અભિપ્રાયનો હેતુ મુખ્યત્વે અંતિમ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં કોર્ટને સહાય કરવાનો છે. સદર અહેવાલ કોર્ટ પર બંધનકર્તા નથી. કોર્ટે અહેવાલનું વિશ્લેષણ કરવાનું, રેકર્ડ પરના અન્ય પુરાવાઓ સાથે જોડીને તેનો અભ્યાસ કરવાનું અને ત્યારબાદ સદર અહેવાલ વિશ્વાસને પાત્ર છે કે નહીં તે અંગે પોતાનો અંતિમ અભિપ્રાય બાંધવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

આમ નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

“૩૫. આ આપણને એક આનુષંગિક મુદ્દા પર લાવે છે કે કોર્ટ આવા કેસોમાં પુરાવાઓની આકારણી કેવી રીતે કરશે..... કોર્ટો સામાન્ય રીતે સ્વીકાર્યતાની વધુ ભાવના સાથે નિષ્ણાતના પુરાવા તરફ જુએ છે, પરંતુ તે પણ એટલું જ સાચું છે કે કોર્ટો સંપૂર્ણપણે નિષ્ણાતોના અહેવાલ દ્વારા માર્ગદર્શિત થતી નથી, ખાસ કરીને જો આવા અહેવાલો અતિસૌક્ષ્મ, અસમર્થનીય અને ફરિયાદપક્ષને ગેરમાર્ગે દોરવાના જાણીજોઈને કરેલા પ્રયાસનું પરિણામ હોય.....

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

૩૬. નિષ્ણાતના પુરાવા પરનો ભારતીય કાયદો કોઈપણ નોંધપાત્ર રીતે અલગ પાયા પર આગળ વધતો નથી. નિષ્ણાતની કુશળતા અને અનુભવ એ તેના અભિપ્રાયનો લોકાર્ય છે, જે પોતે તર્કબદ્ધ અને ખાતરીપૂર્વકનો હોવો જોઈએ. એવું નથી કે અન્ય કોઈ દ્રષ્ટિકોણ શક્ય ન હોય, પરંતુ જો નિષ્ણાતના દ્રષ્ટિકોણને કોર્ટના મનમાં યોગ્ય ભાર મેળવવો હોય, તો તે સારી રીતે લેખિત અને ખાતરીપૂર્વકનો હોવો જોઈએ.

૪૦. આપણે ખરેખર વિવિધ ચુકાદાઓનું પુનરોચ્ચાર કરવાની જરૂર નથી કે જેણે એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે કે નિષ્ણાતના અભિપ્રાયનો હેતુ મુખ્યત્વે અંતિમ નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં કોર્ટને સહાય કરવાનો છે. સદર અહેવાલ કોર્ટ પર બંધનકર્તા નથી. કોર્ટે અહેવાલનું વિશ્લેષણ કરવાનું, રેકર્ડ પરના અન્ય પુરાવાઓ સાથે જોડીને તેનો અભ્યાસ કરવાનું અને ત્યારબાદ સદર અહેવાલ વિશ્વાસને પાત્ર છે કે નહીં તે અંગે પોતાનો અંતિમ અભિપ્રાય બાંધવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.....”

૬૧. જો કે આ અવલોકનો ફોજદારી ટ્રાયલના સંદર્ભમાં કરવામાં આવ્યા હતા, તેમ છતાં નિષ્ણાતના અભિપ્રાયની પ્રાસંગિકતા અને મૂલ્યાંકનના અંતર્ગત રહેલા મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા, અમારા મતે, હાલના કેસમાં પણ ફાયદાકારક રહેશે.

૬૨. ઉપરોક્ત બાબતના પ્રકાશમાં, અમે આઈ.ઓ.સી.એલ., મુંબઈના મેનેજર (લેબ) ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ, જે નિષ્ણાત સાક્ષી છે, તેમના પરીક્ષણ પરિણામો અને પુરાવાઓની તપાસ કરીશું, જેના પર હાઈકોર્ટે એ નિષ્કર્ષ પર આવવા માટે ભારે આધાર રાખ્યો હતો કે રેવેન્યુ/ડિપાર્ટમેન્ટ એવો કેસ સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યા છે કે આયાતી ચીજવસ્તુઓ એચ.એસ.ડી. હતી. નિષ્ણાત સાક્ષીની ઉલટતપાસ દરમિયાન, ૮ પરિમાણો (પેરામીટર્સ) કે જેના પર નમૂનાઓની ચકાસણી કરવામાં આવી ન હતી, તે અંગે નીચે મુજબના પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા હતા:

“પ્ર: શું તેનો અર્થ એ છે કે નમૂના એચ.એસ.ડી. ના માપદંડને પૂર્ણ કરે છે કે કેમ તે સુનિશ્ચિત કરવા અથવા નક્કી કરવા માટે અન્ય ૮ પરિમાણો મહત્વપૂર્ણ નથી?”

ઉ: અહેવાલમાં પહેલેથી જ જણાવેલ છે કે પ્રયોગશાળામાં આઈ.એસ. ૧૪૦૬:૨૦૦૫ (IS 1406:2005) મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને માત્ર ૧૪ પરિમાણોની ચકાસણી માટે જ સુવિધા ઉપલબ્ધ છે અને બાકીના ૮ પરિમાણો માટે સુવિધા ઉપલબ્ધ નથી જેના પર હું ટિપ્પણી કરી શકતો નથી.

પ્ર: શું તમે આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ ૮ પરિમાણોના કાર્ય/લક્ષણો જાણો છો જેનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું નથી?”

ઉ: ચકાસણી ન થયેલ ૮ પરિમાણો બાબતે, હું આ પરિમાણોના સંદર્ભમાં ટિપ્પણી કરી શકતો નથી.

૬૩. ઉપરોક્ત પરથી, તે સ્પષ્ટપણે નોંધી શકાય છે કે પરીક્ષણ કરનાર નિષ્ણાતે નમૂના એચ.એસ.ડી. નો છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે ૮ પરિમાણોના મહત્વ વિશેના નિર્ણાયક પ્રશ્નનો જવાબ આપવાનું ટાળ્યું હતું. એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સના ઇન્ડિયન સ્પેસિફિકેશન્સ IS:1460:2005 ખાસ કરીને ૨૧ પરિમાણો પ્રદાન કરે છે, જે હાઈ સ્પીડ ઓઈલની વિશેષતાઓ છે અને સદર નિયમો હેઠળ એવું કંઈપણ ઉલ્લેખિત નથી કે માત્ર ચોક્કસ વિશિષ્ટતાઓનું પાલન કરવું એ લેખને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણવાનું વ્યાજબી ઠેરવશે.

૬૪. ત્રીજા પરીક્ષણના સંબંધમાં, માત્ર ૧૩ વિશિષ્ટતાઓ વિશિષ્ટતાઓ સાથે સુસંગત હતી (અને અહેવાલમાં દર્શાવ્યા મુજબ ૧૪ નહીં કારણ કે ફ્લેશ પોઈન્ટના સંદર્ભમાં, નમૂને વિશિષ્ટતા સંતોષી ન હતી). બાકીની વિશિષ્ટતાઓ પૂરી થવાના અભાવે, શું તે અધિકૃત રીતે કહી શકાય કે નમૂનાઓ હજુ પણ એચ.એસ.ડી. તરીકે લાયક ઠરશે? રસપ્રદ વાત એ છે કે ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, ન તો નિષ્ણાતે અને ન તો પરીક્ષણ પરિણામોએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે કેટલાક પરિમાણોની પૂર્તિ પર આ નમૂનાઓ ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના જ છે.

નિષ્ણાતને ખાસ કરીને પૂછવામાં આવ્યું હતું કે શું નમૂના ઓટોમોટિવ ડિઝલ છે, જેનો નિષ્ણાતે બચાવ કર્યો હતો અને નીચેના પ્રશ્ન અને જવાબ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તે સિવાય કોઈ સ્પષ્ટ જવાબ આપ્યો ન હતો સિવાય કે તે અહેવાલમાં

પહેલેથી જ લખેલું છે અને આઈ.એસ. ૧૪૬૦:૨૦૦૫ મુજબ નમૂનાનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે.

“પ્ર: શું તમે કહી શકો કે તે ઓટોમોટિવ ડિઝલ છે?”

ઉ: લેબ રિપોર્ટમાં પહેલેથી જ લખેલું છે અને અમે IS 1460:2005 મુજબના પરિમાણો મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે.”

૬૫. એ નોંધી શકાય છે કે લેખિત અહેવાલમાં, એવું ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી કે નમૂના એચ.એસ.ડી. નો છે, છતાં તે ઉલ્લેખ કરે છે કે તેનું IS 1460:2005 ના પરિમાણો મુજબ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમાં કેટલાક પરિમાણોની લાક્ષણિકતાઓ છે.

નિર્ણાયક સત્તાધિકારી તેમજ હાઇકોર્ટે, અહેવાલમાં અથવા નિષ્ણાત દ્વારા આવા કોઈ નિશ્ચિત અભિપ્રાય વિના, તેમ છતાં, સંભાવનાના ભારણ ના પરીક્ષણને લાગુ કરીને એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે નમૂનાઓ ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના હતા, જે અમને સમસ્યારૂપ લાગે છે.

૬૬. નિષ્ણાત દ્વારા અને પરીક્ષણ અહેવાલોમાં નમૂનાઓ એચ.એસ.ડી. ના હોવાના અભિપ્રાયની આ સ્પષ્ટતાના અભાવ ઉપરાંત, એક પાસું છે જેને આપણે પણ મહત્વપૂર્ણ માનીએ છીએ.

૬૭. ઉપર નોંધ્યું છે તેમ, ત્રણેય પરીક્ષણ પરિણામો દર્શાવે છે કે નમૂનાઓ ફ્લેશ પોઇન્ટ સંબંધિત વિશિષ્ટતાને પૂર્ણ કરતા નથી. કમનસીબે, નિષ્ણાતે ઉલટતપાસ દરમિયાન ફ્લેશ પોઇન્ટ સંબંધિત તેમને પૂછવામાં આવેલા સચોટ

પ્રશ્નોના સંતોષકારક જવાબો આપવાનું ટાળ્યું છે, જો કે આ ક્ષેત્રના નિષ્ણાત તરીકે, ઇંધણના સ્વભાવને નિર્ધારિત કરવામાં ફ્લેશ પોઇન્ટના મહત્વ વિશેના વ્યાજબી શંકાઓને જાણવાની અને સ્પષ્ટ કરવાની તેમની પાસેથી અપેક્ષા હતી, જે નીચેના પ્રશ્નો અને જવાબો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે.

પ્ર: શું તમને લાગે છે કે એચ.એસ.ડી. ધ્યાનમાં લેવા માટેના ઘટકોમાંથી એક ફ્લેશપોઇન્ટ છે?

ઉ: ઘટકો પર ટિપ્પણી કરી શકતો નથી. ધોરણમાં નિર્ધારિત ફ્લેશ પોઇન્ટ ૩૫° સેલ્સિયસ માટેનું ન્યૂનતમ તાપમાન છે. અમે અહેવાલ સબમિટ કર્યો છે.

પ્ર: નમૂનાને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણવા માટે મહત્તમ અને ન્યૂનતમ ફ્લેશપોઇન્ટ શું છે?

ઉ: માત્ર ન્યૂનતમ મર્યાદા વિશે જ વાત કરવામાં આવી છે જે ૩૫° સેલ્સિયસ છે અને ધોરણમાં કોઈ મહત્તમ મર્યાદા નિર્ધારિત નથી.

પ્ર: જો કેસમાં, ફ્લેશ પોઇન્ટ ૧૦૦° સેલ્સિયસ, ૧૫૦° સેલ્સિયસ, ૨૦૦° સેલ્સિયસ વગેરેથી વધુ હોય, તો શું તે હજુ પણ એચ.એસ.ડી. ધોરણ સાથે સંબંધિત છે?

ઉ: ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી કારણ કે ૩૫° સેલ્સિયસથી ઉપર ગમે તે ફ્લેશ પોઇન્ટ હોય, તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી.

પ્ર: કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટના પ્રકરણ ૨૭ ની પૂરક નોંધનો મુદ્દો નં. I જણાવે છે કે “જ્યુટ બેચિંગ ઓઇલ”, “ટેક્સટાઇલ ઓઇલ” એ હાઇડ્રોકાર્બન તેલ છે, જેમના ફ્લેશ પોઇન્ટ ૮૩° સેલ્સિયસ અને તેનાથી ઉપર છે. જો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૮૩° સેલ્સિયસ કરતા વધી જાય, તો તમે તેને શું કહેશો?

ઉ: ટિપ્પણી કરી શકાતી નથી. કારણ કે ફ્લેશપોઇન્ટ એ એકમાત્ર પરિમાણ નથી. અમે જે નમૂનાઓ સબમિટ કરવામાં આવ્યા હતા તેનું IS 1460:2005 મુજબ પરીક્ષણ કર્યું છે.

પ્ર: IOCL વિવિધ પક્ષકારોને એચ.એસ.ડી. સપ્લાય કરે છે. શું તમે ક્યારેય એવી કોઈ પરિસ્થિતિમાં આવ્યા છો જેમાં તમને આ તમામ પરીક્ષણ અહેવાલોનો ફ્લેશ પોઇન્ટ ૮૩° સેલ્સિયસથી ઉપર મળ્યો હોય અને એચ.એસ.ડી. તરીકે ગણવામાં આવ્યો હોય?

ઉ: IS 1460:2005 મુજબ નમૂના માપવા માટે ફ્લેશ પોઇન્ટ એ એકમાત્ર પરિમાણ નથી.

પ્ર: શું તમે કહી શકો કે તે ઓટોમોટિવ ડિઝલ છે?

ઉ: લેબ રિપોર્ટમાં પહેલેથી જ લખેલું છે અને અમે IS 1460:2005 મુજબના પરિમાણો મુજબ નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કર્યું છે. ”

૬૮. ફ્લેશ પોઇન્ટ વિશે નિષ્ણાત દ્વારા આપવામાં આવેલા જવાબોથી અમે ખૂબ જ મૂંઝવણમાં મુકાયા છીએ, જાણે કે તેઓ પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોમાં ફ્લેશ પોઇન્ટના મહત્વથી અજાણ હોય. નમૂનાઓ એચ.એસ.ડી. ના છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવામાં આ પરિમાણ પર અસંગતતા અંગે તેઓ ટાળી રહ્યા હતા.

પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ હેઠળ બનાવેલા નિયમોમાં આ સંદર્ભમાં નિર્ધારિત પરીક્ષણને અનુસરીને તે નક્કી કરવામાં આવશે તેમ જણાવીને કસ્ટમ્સ ટેરિફ એક્ટના પરિશિષ્ટ-૨ માં પ્રકરણ ૨૭ ની પૂરક નોંધમાં ફ્લેશ પોઇન્ટનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

પેટ્રોલિયમ એક્ટ, ૧૯૩૪ ની કલમ ૨(સી) હેઠળ કોઈપણ પેટ્રોલિયમના ફ્લેશ-પોઇન્ટને સૌથી નીચા તાપમાન તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યું છે કે જેના પર તે બાષ્પ ઉત્પન્ન કરે છે જે પ્રકરણ II ની જોગવાઈઓ અને તેના હેઠળ બનાવેલા નિયમો અનુસાર નિર્ધારિત સળગાવવામાં આવે ત્યારે ક્ષણિક ફ્લેશ આપશે.

૬૯. પેટ્રોલિયમ એક્ટ પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોને ફ્લેશ પોઇન્ટના જથ્થાના આધારે ત્રણ શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરે છે, એટલે કે,

(૧) “પેટ્રોલિયમ ક્લાસ એ” એટલે કે તે પેટ્રોલિયમ જેનો ફ્લેશ-પોઇન્ટ ત્રેવીસ ડિગ્રી સેલ્સિયસથી ઓછો હોય;

(૨) “પેટ્રોલિયમ ક્લાસ બી” એટલે કે તે પેટ્રોલિયમ જેનો ફ્લેશ-પોઇન્ટ ત્રેવીસ ડિગ્રી સેલ્સિયસ અને તેથી વધુ પરંતુ પંસઠ ડિગ્રી સેલ્સિયસથી ઓછો હોય;

(૩) “પેટ્રોલિયમ ક્લાસ સી” એટલે કે તે પેટ્રોલિયમ જેનો ફ્લેશ-પોઇન્ટ પંસઠ ડિગ્રી સેલ્સિયસ અને તેથી વધુ પરંતુ પંચાણું ડિગ્રી સેલ્સિયસથી ઓછો હોય.

૭૦. પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. છે કે નહીં તે નિર્ધારિત કરવામાં તે સૌથી મહત્વપૂર્ણ પરિમાણ ન હોવા છતાં, ફ્લેશ પોઇન્ટ સંબંધિત વિશિષ્ટતા તદનુસાર કેટલાક મહત્વ ધરાવે છે. IS:1460:2005 હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ વિશિષ્ટતા પરથી, એચ.એસ.ડી. ન્યૂનતમ ૬૬° સેલ્સિયસ ફ્લેશ પોઇન્ટ ધરાવશે. આમ, તે પેટ્રોલિયમ એક્ટના સંદર્ભમાં પેટ્રોલિયમ ક્લાસ સી તરીકે ગણવામાં આવશે. તે કોઈનો કેસ નથી કે એચ.એસ.ડી. એ હાઇડ્રોકાર્બન નથી અને ઓટોમોટિવ ઇંધણ નથી. જો એમ હોય તો, જો ક્લાસ બી કે ક્લાસ એ પ્રોડક્ટ ન હોય તો, તે પેટ્રોલિયમ એક્ટ હેઠળ ક્લાસ સી પેટ્રોલિયમ પ્રોડક્ટ તરીકે વર્ગીકૃત થશે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પેટ્રોલિયમ ક્લાસ સી ની ફ્લેશ પોઇન્ટની શ્રેણી ૬૫° સેલ્સિયસ અને ૮૩° સેલ્સિયસની વચ્ચે છે જ્યારે પરીક્ષણ પરિણામો ઉચ્ચ ફ્લેશ પોઇન્ટ દર્શાવે છે.

આ અદાલતના દુર્ગા ઓઈલ કંપની વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, (૧૯૯૮) ૬ એસ.સી.સી. ૨૯૯ ના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, appellants વતી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એચ.એસ.ડી. એ પેટ્રોલિયમ ક્લાસ બી પ્રોડક્ટ છે. આમ, ગર્ભિત રીતે, જો નમૂનાનો ફ્લેશ પોઈન્ટ ૯૩° સેલ્સિયસથી ઉપર જાય છે, તો તે પ્રશ્નાર્થ છે કે શું આયાતી તેલને એચ.એસ.ડી. ગણી શકાય, ભલે એચ.એસ.ડી. માટે મહત્તમ ફ્લેશ પોઈન્ટ IS: 1460:2005 માં ખાસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી, પરંતુ માત્ર ન્યૂનતમ જ ઉલ્લેખ કર્યો છે.

૭૧. નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ દ્વારા આપવામાં આવેલા છટકી જનાર અને બિન-પ્રતિબદ્ધ જવાબોને કારણે, તારવી શકાય તેવું વ્યાજબી નિષ્કર્ષ એ છે કે તેમનો અભિપ્રાય અને પરીક્ષણ પરિણામો અનિર્ણાયક, અસ્પષ્ટ છે અને તેલને એચ.એસ.ડી. તરીકે નિર્ધારિત કરવા માટે સંપૂર્ણપણે વિશ્વસનીય કહી શકાય નહીં.

૭૨. જો કે, અમે સ્પષ્ટ કરવા માંગીએ છીએ કે તેલના સ્વભાવના નિર્ધારણ સંબંધિત વૈજ્ઞાનિક નિષ્ણાતના પગરખામાં પગ મુકતા નથી, કે તે એચ.એસ.ડી. છે કે બેઝ ઓઈલ છે. તેમ છતાં, અમે સંતુષ્ટ છીએ કે એક ખૂબ જ સુસંગત અને સંબંધિત પરિબળ છે જેના પર નિષ્ણાત સ્પષ્ટ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા, અને જેના સંબંધમાં પરીક્ષણ અહેવાલો પણ મૌન રહ્યા છે, એટલે કે ફ્લેશ પોઈન્ટ સંબંધિત, કસ્ટમ્સ ઓથોરિટી દ્વારા આયાતી તેલનું એચ.એસ.ડી. તરીકેનું વર્ગીકરણ અત્યંત શંકાસ્પદ બનાવે છે. જો નિષ્ણાત અથવા પરીક્ષણ

અહેવાલોએ સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કર્યો હોત કે નમૂનાઓ દ્વારા દર્શાવેલ ઉચ્ચ ડિગ્રી ફ્લેશ પોઇન્ટ હોવા છતાં, અને તમામ પરિમાણોના સંબંધમાં પરીક્ષણ ન કરવા છતાં, આ નમૂનાઓને હજુ પણ એચ.એસ.ડી. ના ગણી શકાય, તો અમે આવા અભિપ્રાયને યોગ્ય માન આપ્યું હોત.

પરંતુ ઉપર નોંધ્યું છે તેમ, ન તો નિષ્ણાતે અને ન તો પરીક્ષણ પરિણામો સ્પષ્ટપણે અને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં ઉલ્લેખ કરે છે કે આ નમૂનાઓ એચ.એસ.ડી. ના છે, સિવાય કે એક અસ્પષ્ટ ટિપ્પણી કરવા સિવાય કે આ નમૂનાઓ IS 1460:2005 મુજબ એચ.એસ.ડી. ના અમુક પરિમાણો સાથે સુસંગત છે. ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, એચ.એસ.ડી. ના અમુક પરિમાણો સાથે માત્ર સુસંગતતા દ્વારા, નમૂનાઓને એચ.એસ.ડી. સાથે સરખાવી શકાય નહીં. નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય અને પરીક્ષણ પરિણામો તેલના એચ.એસ.ડી. તરીકેના વર્ગીકરણ સંદર્ભે જેટલા અસ્પષ્ટ હોઈ શકે તેટલા અસ્પષ્ટ છે.

૭૩. જો કે, ઉપર નોંધ્યા મુજબ, હાઇકોર્ટે સંભાવનાના ભારણ ના પરીક્ષણને લાગુ કરીને નિષ્કર્ષ કાઢ્યો કે પ્રશ્નપત્ર પદાર્થ એચ.એસ.ડી. છે.

૭૪. આ તબક્કે “શંકાની કોઈ પણ વાજબી શક્યતાથી પરે સાબિતી” ના વિરોધાભાસમાં “સંભાવનાનું ભારણ” અભિવ્યક્તિના અર્થ પર સંક્ષિપ્તમાં ચર્ચા કરવાનું યોગ્ય રહેશે.

૭૫. ધ એવિડન્સ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૩ હેઠળ, જ્યારે અદાલત તેની સમક્ષની બાબતોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, કાં તો તેનું અસ્તિત્વ હોવાનું માને છે,

અથવા તેના અસ્તિત્વને એટલું સંભવિત માને છે કે સાવધ માણસે ચોક્કસ કેસની સંજોગોમાં, તે અસ્તિત્વમાં છે તેવી પૂર્વધારણા પર કાર્ય કરવું જોઈએ, ત્યારે હકીકત સાબિત થયેલી કહેવાય છે, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ધ એવિડન્સ એક્ટ સાબિતીના સંપૂર્ણ ધોરણનો આગ્રહ રાખતો નથી. ધ એવિડન્સ એક્ટ પણ ક્યાંય વ્યાખ્યાયિત કરતો નથી કે “સંભાવનાનું ભારણ” અને “શંકાની કોઈ પણ વાજબી શક્યતાથી પરે” ના આધારે સાબિતીનો અર્થ શું છે જે સાબિતીના અલગ ધોરણો છે.

૭૬. આ કાર્યવાહીમાં સામેલ અલગ-અલગ જોખમોને ધ્યાનમાં રાખીને સમય જતાં ફોજદારી અને દીવાની ન્યાયક્ષેત્રમાં સાબિતીના અલગ-અલગ ધોરણો વિકસિત થયા છે. ફોજદારી કાર્યવાહીમાં, બચાવપક્ષ માટે જોખમ વધુ હોય છે કારણ કે તેમાં વ્યક્તિના કિંમતી અધિકારો અને સ્વતંત્રતા સામેલ હોય છે અને જો તેના પર આરોપિત ગુનો સાબિત થાય તો તે ગુમાવવાની સંભાવના રહે છે. બીજી બાજુ, દીવાની જવાબદારી ઓછી દોષિત હોય છે, અને દંડ, જો કોઈ હોય, તો તે ઓછો ગંભીર હોય છે.

૭૭. “સંભાવનાઓની પ્રબળતા” અભિવ્યક્તિને આ કોર્ટ દ્વારા **એમ. સિદ્દીક (રામ જન્મભૂમિ મંદિર-૫ જે) વિરુદ્ધ સુરેશ દાસ, (૨૦૨૦) ૧ એસ.સી.સી. ૧** માં સ્પષ્ટ કરવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત કેસમાં, આ કોર્ટે વિવેકી માણસની કસોટી લાગુ કરી હતી જે વિવિધ સંભાવનાઓનું વજન કર્યા પછી એવું શોધે છે કે ચોક્કસ હકીકતના અસ્તિત્વની તરફેણમાં પ્રબળતા છે. એવું અવલોકન કરવામાં

આવ્યું હતું કે સંભાવનાની પ્રબળતા દ્વારા સાબિતીના કિસ્સામાં પણ, તે ધોરણની અંદર સંભાવનાની ડિગ્રીઓ હોઈ શકે છે અને "ડિગ્રી વિષય-વસ્તુ પર આધાર રાખે છે."

તેમાં ઠેરવેલ કે,

"૭૨૦. દીવાની ટ્રાયલમાં કોર્ટ સંભાવનાઓની પ્રબળતા દ્વારા સંચાલિત સાબિતીનું ધોરણ લાગુ કરે છે. આ ધોરણને કેટલીકવાર સંભાવનાના સંતુલન અથવા પુરાવાની પ્રબળતા તરીકે પણ વર્ણવવામાં આવે છે. એવિડન્સ પર ફિપ્સન આ ધોરણને સંક્ષિપ્તમાં રજૂ કરે છે: તેથી જો પુરાવા એવા હોય કે કોર્ટ કહી શકે કે "અમને લાગે છે કે તે ન હોવા કરતાં વધુ સંભવ છે", તો બોજો પૂર્ણ થાય છે, પરંતુ જો સંભાવનાઓ સમાન હોય, તો તે થતો નથી. [એવિડન્સ પર ફિપ્સન] મિલર વિ. મિનિસ્ટર ઓફ પેન્શન્સ [મિલર વિ. મિનિસ્ટર ઓફ પેન્શન્સ, (૧૯૪૭) ૨ ઓલ ઈઆર ૩૭૨.], લોર્ડ ડેવિંગ, ન્યાયમૂર્તિ (જે તે સમયે માસ્ટર ઓફ રોલ્સ હતા) એ સંભાવનાઓના સંતુલન અથવા પ્રબળતાના સિદ્ધાંતને નીચેની શરતોમાં વ્યાખ્યાયિત કર્યું છે : (ઓલ ઈઆર પાના નં. ૩૭૩ એચ)

"(૧) ... તેને ચોકસાઈ સુધી પહોંચવાની જરૂર નથી, પરંતુ તેમાં સંભાવનાની ઉચ્ચ ડિગ્રી હોવી આવશ્યક છે. વાજબી શંકાથી પરે સાબિતીનો અર્થ શંકાના પડછાયાથી પરે સાબિતી નથી. જો કાયદો ન્યાયના માર્ગને વિચલિત કરવા માટે કાલ્પનિક શક્યતાઓને સ્વીકારે તો તે સમુદાયનું રક્ષણ કરવામાં નિષ્ફળ જશે. જો પુરાવા કોઈ વ્યક્તિ સામે એટલા મજબૂત હોય કે તેની તરફેણમાં માત્ર એક દૂરની શક્યતા જ રહે જેને વાક્ય સાથે ફગાવી શકાય, "અલબત્ત તે શક્ય છે, પરંતુ જરાય સંભવ નથી" તો કેસ વાજબી શંકાથી પરે સાબિત થાય છે, પરંતુ તેનાથી ઓછું કંઈપણ પૂરતું રહેશે નહીં."

(ભારપૂર્વક રજૂઆત)

૭૨૧. કાયદો સ્વીકારે છે કે સંભાવનાઓની પ્રબળતાના ધોરણની અંદર, સંભાવનાની જુદી જુદી ડિગ્રીઓ હોઈ શકે છે. આનો સંક્ષિપ્ત સારાંશ બેટર વિ. બેટર [બેટર વિ. બેટર, (૧૯૫૧) પી. ૩૫ (સીએ).] માં ડેવિંગ, એલજે દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં તેમણે આ સિદ્ધાંતને આ રીતે તૈયાર કર્યો: (પાના નં. ૩૭)

“... તેવી જ રીતે, દીવાની કેસોમાં, કેસ સંભાવનાની પ્રબળતા દ્વારા સાબિત થવો આવશ્યક છે, પરંતુ તે ધોરણની અંદર સંભાવનાની ડિગ્રીઓ હોઈ શકે છે. ડિગ્રી વિષય-વસ્તુ પર આધાર રાખે છે.”

૭૨૨. એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૩ માં “સાબિત થયેલ” અભિવ્યક્તિની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ છે:

“૩. ... “સાબિત થયેલ”. — જ્યારે કોર્ટ સમક્ષની બાબતોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, કાં તો તેના અસ્તિત્વમાં માને છે, અથવા તેના અસ્તિત્વને એટલું સંભવિત માને છે કે વિવેકી માણસે, ચોક્કસ કેસની પરિસ્થિતિઓમાં, તે અસ્તિત્વ ધરાવે છે તેવી ધારણા પર કામ કરવું જોઈએ, ત્યારે હકીકત સાબિત થયેલી કહેવાય છે.”

૭૨૩. હકીકતની સાબિતી તેના અસ્તિત્વની સંભાવના પર આધાર રાખે છે. કોર્ટનો તારણ આના પર આધારિત હોવો જોઈએ:

૭૨૩.૧ વિવેકી વ્યક્તિની કસોટી, જે હકીકત અસ્તિત્વમાં છે તેવી ધારણા હેઠળ કાર્ય કરે છે.

૭૨૩.૨ ચોક્કસ કેસના સંદર્ભ અને સંજોગોમાં.

૭૨૪. આનું વિશ્લેષણ કરતા, એન.જી. દસ્તાને વિ. એસ. દસ્તાને [(૧૯૭૫) ૨ એસ.સી.સી. ૩૨૬.] માં વાય.વી. ચંદ્રયુડ, ન્યાયમૂર્તિ (જે તે સમયે વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયાધીશ હતા) એ ઠેરવ્યું: (એસ.સી.સી. પાના નં. ૩૩૫-૩૬, પેરા ૨૪)

“આ પ્રકારે, હકીકતના અસ્તિત્વ અંગેનો વિશ્વાસ સંભાવનાઓના સંતુલન પર સ્થાપિત થઈ શકે છે. હકીકતની પરિસ્થિતિ અંગે વિરોધાભાસી સંભાવનાઓનો સામનો કરી રહેલો એક વિવેકી માણસ એ ધારણા પર કાર્ય કરશે કે હકીકત અસ્તિત્વ ધરાવે છે, જો વિવિધ સંભાવનાઓનું વજન કરવા પર તેને લાગે કે પ્રબળતા ચોક્કસ હકીકતના અસ્તિત્વની તરફેણમાં છે. એક વિવેકી માણસની જેમ, કોર્ટ પણ કોઈ વિવાદિત હકીકત સાબિત થઈ છે કે કેમ તે શોધવા માટે આ કસોટી લાગુ કરે છે. આ પ્રક્રિયામાં પહેલું પગલું સંભાવનાઓ નક્કી કરવાનું છે, બીજું તેનું વજન કરવાનું છે, જો કે બંને ઘણીવાર ભળી શકે છે. અશક્ય બાબતને પ્રથમ તબક્કે દૂર કરવામાં આવે છે, અસંભવિતને બીજા તબક્કે દૂર કરવામાં આવે છે. સંભાવનાઓની વિશાળ શ્રેણીમાં કોર્ટે ઘણીવાર મુશ્કેલ પસંદગી કરવાની હોય છે પરંતુ આ પસંદગી જ આખરે નક્કી કરે છે કે સંભાવનાઓની પ્રબળતા ક્યાં છે. પક્ષકારોના દરજ્જાને અસર

કરતી મહત્વપૂર્ણ બાબતો પ્રોમિસરી નોટ પરની લોન જેવી બાબતો કરતાં વધુ નજીકની તપાસની માંગ કરે છે: “મુદ્દાની પ્રકૃતિ અને ગંભીરતા અનિવાર્યપણે મુદ્દાના સત્યના વાજબી સંતોષને પ્રાપ્ત કરવાની રીત નક્કી કરે છે [રાઈટ વિ. રાઈટ, (૧૯૪૮) ૭૭ સી.એલ.આર. ૧૯૧ (ઓસ્ટ.) માં ડિક્સન, ન્યાયમૂર્તિ, સી.એલ.આર. પાના નં. ૨૧૦ પર]; અથવા લોર્ડ ડેનિંગ દ્વારા કહ્યા મુજબ, “સંભાવનાની ડિગ્રી વિષય-વસ્તુ પર આધાર રાખે છે”. ગુનો જેટલો ગંભીર હોય તેટલી જ સાબિતી સ્પષ્ટ હોવી જોઈએ [બિલ્ટ્થ વિ. બિલ્ટ્થ, (૧૯૬૬) એ.સી. ૬૪૩ : (૧૯૬૬) ૨ ડબલ્યુ.એલ.આર. ૬૩૪ : (૧૯૬૬) ૧ ઓલ ઈઆર પ૨૪ (એચએલ).], ઓલ ઈઆર પાના નં. ૫૩૬ પર’. પરંતુ મુદ્દો ફૂરતાનો હોય કે પ્રોનોટ પરની લોનનો, લાગુ કરવાની કસોટી એ છે કે સંભાવનાઓની પ્રબળતા પર સંબંધિત હકીકત સાબિત થાય છે કે નહીં. દીવાની કેસોમાં આ, સામાન્ય રીતે, પુરાવાનો બોજો પૂર્ણ થયો છે કે નહીં તે શોધવા માટે લાગુ કરવાનું ધોરણ છે.”

(ભારપૂર્વક રજૂઆત)

૭૨૫. કોર્ટે સ્વીકાર્યું કે સંભાવનાઓની પ્રબળતાના ધોરણની અંદર, સંભાવનાની ડિગ્રી સામેલ વિષય-વસ્તુ પર આધારિત છે.

૭૨૬. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. કૃષ્ણા ગોપાલ [ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ. કૃષ્ણા ગોપાલ, (૧૯૮૮) ૪ એસ.સી.સી. ૩૦૨ : ૧૯૮૮ એસ.સી.સી. (સીઆરએલ.).] માં, આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું: (એસ.સી.સી. પાના નં. ૩૧૪, પેરા ૨૬)

“૨૬. સંભાવનાની વિભાવનાઓ, અને તેની ડિગ્રીઓ, સ્પષ્ટપણે ગાણિતિક રીતે ગણતરી કરવાના એકમોના સંદર્ભમાં વ્યક્ત કરી શકાતી નથી કે આવા કેટલા એકમો વાજબી શંકાથી પરે સાબિતી રહે છે. સંભાવનાની ડિગ્રીઓ અને સાબિતીના જથ્થાના મૂલ્યાંકનમાં એક અસ્પષ્ટ વ્યક્તિગત તત્વ રહેલું છે. ફોરેન્સિક સંભાવનાએ, અંતિમ વિશ્લેષણમાં, મજબૂત સામાન્ય સમજ પર અને આખરે, ન્યાયાધીશની પ્રશિક્ષિત અંતઃપ્રેરણા પર આધાર રાખવો આવશ્યક છે.”

૭૮. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ જે સ્થાપિત કરે છે તે એ છે કે સંભાવનાઓની ડિગ્રીમાં અલગ-અલગ શ્રેણી હોઈ શકે છે. ચોક્કસપણે, જ્યાં કાર્યવાહીમાં જમ કરવાની અને દંડાત્મક પરિણામો સાથે તકનીકી/વૈજ્ઞાનિક પરિમાણોની પૂર્તતાની

આવશ્યકતા સામેલ હોય, ત્યાં સંભાવનાની ડિગ્રી ઉચ્ચ ક્રમની હશે અને માત્ર સંભાવના નહીં.

૭૯. પ્રસ્તુત કેસમાં, આપણે જે અવલોકન કર્યું છે તે એ છે કે હાઈકોર્ટે, પ્રયોગશાળાના પરીક્ષણોના આધારે, વધુ ખાસ કરીને IOCL, મુંબઈ લેબોરેટરી દ્વારા કરવામાં આવેલ ત્રીજા પરીક્ષણ અને નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના અભિપ્રાયના આધારે, અને તેવું અવલોકન કરીને કે આયાતકાર દ્વારા આયાત કરાયેલ તેલ બેઝ ઓઈલ ન હતું પરંતુ એચ.એસ.ડી. હતું, જે અપીલકર્તાઓ દ્વારા આયાત કરી શકાયું ન હતું, તે બાબતની સાબિતી માટે રેવન્યુ પક્ષે ગાણિતિક ચોકસાઈ સાથે હકીકત સાબિત કરવી જરૂરી નથી, તેમ ઠેરવીને વિભાગ સંભાવનાની પ્રબળતાના આધારે તેનો કેસ સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યો છે તેવું આયોજન કર્યું અને ન્યાયનિર્ણય સત્તાધિકારીના હુકમને માન્ય રાખ્યો.

૮૦. જો કે, હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલું આ વિશ્લેષણ અને તારણો નીચેના કારણોસર સમસ્યારૂપ છે:

(૧) એવો કોઈ નિષ્ણાત અભિપ્રાય ન હતો કે જે નમૂનાઓની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી તે ખરેખર એચ.એસ.ડી. ના જ હતા.

(૨) પરીક્ષણ પરિણામોમાં સમાવિષ્ટ અભિપ્રાય ફક્ત IS 1460:2005 ના ચોક્કસ સ્પષ્ટીકરણો સાથે નમૂનાઓની સુસંગતતા વિશે જ ઉલ્લેખ કરતો હતો અને તમામ સ્પષ્ટીકરણો સાથે સુસંગતતા વિશે નહીં.

(૩) એકવાર નિયમ બનાવનાર સત્તાધિકારીએ ચીજવસ્તુઓ/પદાર્થની પ્રકૃતિ નક્કી કરવા માટે જરૂરી પરિમાણો સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરી લીધા પછી, જણાવેલ પરિમાણોનું પાલન/સુસંગતતા એ આવશ્યકતા બનશે.

(૪) IS 1460:2005 હેઠળ ૨૧ પરિમાણો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે અને કોઈપણ પરીક્ષણે આ તમામ પરિમાણોનું પાલન દર્શાવ્યું નથી. છેલ્લા અને ત્રીજા પરીક્ષણમાં ૧૪ પરિમાણોનું પાલન હોવાનું જણાવ્યું છે, જો કે ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ ઉપરોક્ત ૧૪ પૈકી ૨ પરિમાણોના સંદર્ભમાં, અર્થાત્ ફ્લેશ પોઈન્ટ અને ડિસ્ટિલેશન રેન્જ, તે સુસંગત નથી. આમ, એવું કહી શકાય નહીં કે IS 1460:2005 ના પરિમાણોનું નોંધપાત્ર પાલન થયું છે.

(૫) ફ્લેશ પોઈન્ટ, ભલે સૌથી મહત્વપૂર્ણ પરિમાણ ન હોય, તેમ છતાં, ઓટોમોટિવ તેલની પ્રકૃતિ નક્કી કરવામાં તેનું મહત્વ અવગણી શકાતું નથી. પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદનોનું વર્ગીકરણ કરવા માટે ફ્લેશ પોઈન્ટ એ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ માપદંડ હોવાથી, આ પરિમાણ પર નમૂનાઓનું પાલન ન થવાથી વર્ગીકરણ શંકાસ્પદ બને છે.

(૬) નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘ દ્વારા નમૂનાઓના ફ્લેશ પોઈન્ટના અમુક પાસાઓ પરના અસ્પષ્ટ જવાબો અને બિન-સ્પષ્ટતા ચોક્કસપણે નમૂનાઓની એચ.એસ.ડી. તરીકે ઓળખ થવા પર ગંભીર શંકા ઊભી કરે છે. નિષ્ણાતે પોતે પણ એવું કહ્યું નથી કે નમૂનાઓ એચ.એસ.ડી. ના છે

સિવાય કે તે જણાવ્યા સિવાય કે નમૂનાઓ IS 1460:2005 ના ચોક્કસ સ્પષ્ટીકરણો સાથે સુસંગત છે.

(૭) નિષ્ણાત અભિપ્રાય/પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ પરિણામોમાં અસ્પષ્ટતા અને સ્પષ્ટતાના અભાવને ધ્યાનમાં રાખીને, માત્ર એટલા કારણસર કે નમૂનાઓ અમુક પરિમાણો સાથે સુસંગત છે, વિભાગ સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરીને પણ તેમનો કેસ સાબિત કરવામાં સક્ષમ હતો તેવું અનુમાન લગાવવું સુરક્ષિત રહેશે નહીં.

(૮) જો વિભાગ તેમના નિકાલ પરના તમામ સંસાધનો અને વિવિધ પ્રયોગશાળા સુવિધાઓની પહોંચ સાથે તમામ ૨૧ પરિમાણોના સંબંધમાં નમૂનાઓનું પરીક્ષણ કરાવી શક્યો ન હોય, તો આકારણીકર્તાઓ/અપીલકર્તાઓ પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવી કે તેઓ નમૂનાઓ સ્પષ્ટીકરણો સાથે સુસંગત નથી અને એચ.એસ.ડી. નથી તે દર્શાવવા માટે પરીક્ષણ કરાવે તે વાજબી જણાતું નથી. આમ, અન્યથા સાબિત કરવાની જવાબદારી આકારણીકર્તાઓ પર નાખવી અવાજબી અને અર્થહીન જણાય છે.

(૯) બાકીના ૮ પરિમાણો સાથે અસુસંગતતા એ નિષ્કર્ષને અમાન્ય કરશે કે નમૂનાઓ એચ.એસ.ડી. ના હતા, તે દર્શાવવાની જવાબદારી આકારણીકર્તાઓ પર ન હતી.

૮૧. જો આપણે ઉપર ઉલ્લેખિત અર્થઘટન માટેના સામાન્ય નિયમોના રુલ ૪ હેઠળ પરિકલ્પિત "સૌથી વધુ મળતી આવતી" ની કસોટી લાગુ કરીએ તો આપણા મતે ઉપરોક્ત મુશ્કેલીઓ દૂર થઈ શકે છે.

૮૨. આપણા મતે, વર્ગીકરણ માટેની વાસ્તવિક કસોટી એ હશે કે શું પ્રશ્નગત કોઈપણ ચીજવસ્તુઓ અથવા પદાર્થ ટેરિફ એક્ટ હેઠળના હેડિંગ્સ અને સંબંધિત કલમ અથવા ચેપ્ટર નોટ્સ હેઠળ ઉલ્લેખિત કોઈપણ નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓ સાથે "સૌથી વધુ મળતી આવતી" છે અથવા સૌથી નજીકનું સામ્ય કે સમાનતા ધરાવે છે, અને સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરીને નહીં.

૮૩. દૃષ્ટાંત તરીકે, આપણે આ સ્થિતિને સમજાવી શકીએ છીએ. જો કોઈ આયાતકાર આયાત કરેલ માલને "X" તરીકે વર્ગીકૃત કરે છે, જે કસ્ટમ્સ ઓથોરિટી દ્વારા વિવાદિત છે અને તેને "Y" તરીકે વર્ગીકૃત કરે છે, તો કસોટી એ રહેશે કે ઉપરોક્ત નિયમોના રુલ ૪ ની દ્રષ્ટિએ આયાત કરેલ માલ "X" અથવા "Y" સાથે "સૌથી વધુ મળતો આવે છે" કે કેમ. આયાતકાર જો તે ઈચ્છે તો એવો પણ દાવો કરી શકે છે કે માલ "Z" સાથે સૌથી વધુ મળતો આવે છે, જો કે તે "Y" સાથે પણ મળતો આવી શકે છે, જો such claim તેના માટે વધુ ફાયદાકારક હોય. આમ, કસ્ટમ્સ ઓથોરિટી દ્વારા એ દર્શાવવું પડશે કે આયાત કરેલ માલ નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓ સાથે "સૌથી વધુ મળતી આવતી" બનવા માટે સૌથી વધુ આકર્ષણ કે સામ્ય કે સમાનતા ધરાવે છે અને માત્ર સમાનતા કે મળતાપણા પૂરતું નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કસોટી એ રહેશે કે આયાત

કરેલ માલ નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુ સાથે સૌથી નજીકનું સામ્ય કે સમાનતા ધરાવે છે કે જેથી તેને નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુ સાથે "સૌથી વધુ મળતી આવતી" માની શકાય. ચોક્કસપણે, યોગ્ય વર્ગીકરણ માટે "સૌથી વધુ મળતી આવતી" ની વધુ ઉચ્ચ કસોટી કરતાં સંભાવનાની પ્રબળતાનો સિદ્ધાંત ટૂંકો પડી શકે છે. આયાત કરેલ માલ એક કરતાં વધુ નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓ સાથે સમાનતા ધરાવી શકે છે, જે સંજોગોમાં, જ્યાં સુધી સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટીમાં ઉચ્ચ ડિગ્રી લાગુ કરવામાં ન આવે, ત્યાં સુધી યોગ્ય વર્ગીકરણમાં મુશ્કેલીઓ હોઈ શકે છે. જો કે, જો "સૌથી વધુ મળતી આવતી" ની કસોટી લાગુ કરવામાં આવે તો ઉપરોક્ત મુશ્કેલી દૂર થઈ શકે છે. જો આયાત કરેલ માલના ગુણધર્મો દર્શાવે છે કે માલ અન્ય નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓની શ્રેણીમાં નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓ સાથે "સૌથી વધુ મળતો આવે છે", તો આ આયાત કરેલ માલને નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓ તરીકે વર્ગીકૃત કરવા પડશે કે જેની સાથે આ માલ સૌથી વધુ સામ્ય કે મળતાપણું ધરાવે છે. આમ, આપણા મતે, સંભાવનાની પ્રબળતાના સિદ્ધાંતનો પ્રયોગ સચોટ કસોટી પૂરી પાડતો નથી. વધુ સચોટ અને ચોક્કસ કસોટી એ હશે કે પ્રશ્નગત માલ નિર્દિષ્ટ ચીજવસ્તુઓ સાથે "સૌથી વધુ મળતો આવે છે" કે સૌથી વધુ સમાન છે, જે ઉપર ઉલ્લેખિત રુલ જ હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે.

૮૪. પ્રસ્તુત કેસમાં, જેમ કે ઉપર નોંધ્યું છે, હાઈકોર્ટનો તારણ પ્રાથમિક રીતે સંભાવનાની પ્રબળતાની કસોટી લાગુ કરવા પર આધારિત છે જે "સૌથી વધુ મળતી આવતી" ની કસોટીને આવશ્યકપણે પૂર્ણ ન કરી શકે. હાઈકોર્ટ અપૂર્ણ પરીક્ષણ અહેવાલો અને નિષ્ણાત ડૉ. ગોવિંદ સિંઘના બિન-પ્રતિબદ્ધ

અભિપ્રાયના આધારે આ તારણ પર પહોંચી હતી જેમણે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં એવું જણાવ્યું ન હતું કે આયાત કરેલ માલ એચ.એસ.ડી. છે. "સૌથી વધુ મળતી આવતી" ની કસોટીને સંતોષવા માટે આયાત કરેલ માલ એચ.એસ.ડી. સાથે સૌથી વધુ સમાન છે તેવો કોઈ અભિપ્રાય ન હતો. આયાત કરેલ માલને એચ.એસ.ડી. તરીકે વર્ગીકૃત કરવા માટે અહેવાલો અને અભિપ્રાયમાં ચોક્કસ અભિપ્રાય અને હકીકત કે આયાત કરેલ માલ એચ.એસ.ડી. સાથે "સૌથી વધુ મળતી આવતી" છે તે ગાયબ છે.

૮૫. પ્રશ્નગત તેલ IS 1460:2005 ના સંદર્ભમાં એચ.એસ.ડી. ના સ્પષ્ટીકરણોને સંપૂર્ણપણે સંતોષતું નથી. તેથી, સાચી કસોટી એ રહેશે કે પ્રશ્નગત તેલ/ચીજવસ્તુ એચ.એસ.ડી. સાથે સૌથી વધુ મળતી આવે છે કે નહીં જેના માટે પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ અહેવાલો અને વૈજ્ઞાનિક નિષ્ણાતોના અભિપ્રાયના સ્વરૂપમાં યોગ્ય વૈજ્ઞાનિક પુરાવા અત્યંત સુસંગત હશે.

૮૬. ઉપર ચર્ચા કરેલ કારણોસર, પરીક્ષણના પરિણામો અનિર્ણાયક હોવાથી, તેમજ નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય પણ તેવો જ હોવાથી, આપણે હાઈકોર્ટના તારણ સાથે સહમત થવામાં અસમર્થ છીએ. સંજોગોવશ, આ કોર્ટ સમક્ષનો વિકલ્પ કાં તો આયાત કરેલ ઉત્પાદનને વધુ પરીક્ષણો માટે ફરીથી મોકલવાનો છે અને ઓછામાં ઓછા તે હદ સુધીનો નિષ્ણાત અભિપ્રાય મેળવવાનો છે કે આયાત કરેલ ઉત્પાદન એચ.એસ.ડી. સાથે 'સૌથી વધુ મળતું આવે છે' ભલે તે IS 1460:2005 હેઠળના તમામ પરિમાણોને પૂર્ણ કરતું ન હોય અથવા

અપીલકર્તાઓને શંકાનો લાભ આપવાનો છે અને વાદગ્રસ્ત હુકમોને રદ કરીને અપીલકર્તાઓ સામેની કાર્યવાહી બંધ કરવાની છે, કારણ કે રેવન્યુ/કસ્ટમ્સ ઓથોરિટી અનિર્ણાયક પુરાવાઓના આધારે અપીલકર્તાઓ સામે પગલાં લઈ શકે નહીં.

૮૭. જ્યાં સુધી પ્રથમ વિકલ્પનો સંબંધ છે, જેમ કે ઉપર નોંધ્યું છે, પ્રશ્નગત ઉત્પાદનને ત્રણ અગ્રણી પ્રયોગશાળાઓમાં પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ માટે મોકલવામાં આવ્યું હતું તેમ છતાં, આ પ્રયોગશાળાઓએ એવું નિર્ણાયક તારણ આપ્યું ન હતું કે ઉત્પાદન ખરેખર એચ.એસ.ડી. છે અને નિષ્ણાત પણ ચોક્કસ અભિપ્રાય આપી શક્યા ન હતા. વધુમાં, આટલા લાંબા સમય વીતી ગયા પછી અમને શંકા છે કે પ્રશ્નગત તેલ હજુ પણ ઘણી લાક્ષણિકતાઓ અને ગુણધર્મો જાળવી રાખશે જે ઉપરોક્ત મુજબ અસરકારક પરીક્ષણ માટે આયાતના સમયે હાજર હતા. તેથી, આપણે આ સમયે આયાત કરેલ ઉત્પાદન/તેલના વધુ પરીક્ષણનો નિર્દેશ કરવાનું યોગ્ય માનતા નથી અને આવી પુનઃતપાસ નિર્રર્થક કસરત સાબિત થઈ શકે છે. આપણા મતે, તથ્યો અને સંજોગોમાં, એક વખતના ઉપાય તરીકે તાજી તપાસનો નિર્દેશ કરવા અને તાજા નિષ્ણાત અભિપ્રાયની માંગણી કરવા કરતાં, અનિર્ણાયક પુરાવાઓને કારણે અપીલકર્તાઓને શંકાનો લાભ આપવો વધુ યોગ્ય રહેશે.

૮૮. આ અપીલોનો નિકાલ કરતા પહેલા, કેટલાક આનુષંગિક નિર્દેશો જારી કરવા જરૂરી હોવાનું અમે માનીએ છીએ. આપણું એવું માનવું છે કે કસ્ટમ્સ

ઓથોરિટી દ્વારા નિર્ધારિત તમામ પરિમાણો પર કોઈપણ ઉત્પાદન/ચીજવસ્તુ/માલની બિન-તપાસ હંમેશા અનિશ્ચિતતા અને શંકા તરફ દોરી જશે, જેને જમીની કાર્યવાહી સાથે કામ કરતી વખતે દૂર કરવાની જરૂર છે. લાંબા સમયથી ચાલી રહેલા મુકદ્દમાનું મૂળ બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ સ્પષ્ટીકરણો હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ તમામ પરિમાણોના પરીક્ષણ માટે પર્યાપ્ત સુવિધાઓની ઉપલબ્ધતાના અભાવમાં રહેલું છે . જો તમામ પરિમાણો માટે પરીક્ષણ સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ હોત તો આવા વિવાદને ટાળી શકાત. કારણ કે સત્તાધિકારીઓએ પોતે માલના વર્ગીકરણ માટે ચોક્કસ પરિમાણો નિર્ધારિત કર્યા હતા, જેમ કે પ્રસ્તુત કેસમાં IS 1460:2005 હેઠળ વર્ગીકરણનો સંદર્ભ આપીને, સત્તાધિકારીઓની ફરજ છે કે તેઓ ખાતરી કરે કે આ તમામ પરિમાણો પર કોઈપણ વિવાદિત ચીજવસ્તુના પરીક્ષણ માટે જરૂરી સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે અન્યથા આવા પરિમાણો નિર્ધારિત કરવા અર્થહીન બનશે. તેથી, ભવિષ્યમાં આ મુશ્કેલીઓ, શંકાઓ અને અનિશ્ચિતતાઓને ટાળવા માટે, સામાવાળાને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે કે તેઓ યોગ્ય પ્રયોગશાળાઓમાં આ તમામ પરિમાણો માટે અથવા ઓછામાં ઓછા તે પરિમાણો માટે પરીક્ષણો હાથ ધરવા માટે યોગ્ય સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ છે તેની ખાતરી કરે જેને સત્તાધિકારીઓ "સૌથી વધુ મળતી આવતી" ની કસોટીને સંતોષવા માટે આવશ્યક સ્વરૂપના માને છે જેના વગર પ્રશ્નગત ચીજવસ્તુનું યોગ્ય રીતે વર્ગીકરણ કરી શકાતું નથી. તદ્દનુસાર, અમે સામાવાળાને ભવિષ્યમાં તમામ પરિમાણોમાં યોગ્ય પરીક્ષણ

માટે છ મહિનાના સમયગાળાની અંદર આ સંદર્ભમાં જરૂરી પગલાં લેવા નિર્દેશ કરીએ છીએ.

૮૯. ઉપર ચર્ચા કરેલ કારણોસર, અમે રેવન્યુ ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૭/૨૦૨૧, રેવન્યુ ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૮/૨૦૨૧ અને રેવન્યુ ટેક્સ અપીલ નં. ૨૯૯/૨૦૨૧ માં પાસ કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત સામાન્ય ચુકાદો અને તારીખ ૨૦.૦૧.૨૦૨૨ નો હુકમ રદ કરીને આ અપીલો મંજૂર કરીએ છીએ.

૯૦. તદનુસાર અપીલોનો ઉપરોક્ત શરતો મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

કેસનું પરિણામ: અપીલોનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.